ΕΤΟΣ Α'. ΑΘΗΝΙ.— ΙΟΥΛΙΟΣ 1912 ΑΡΙΘ. 5

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Revue Israélite)

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα ..... Δρ. 10.—
» Ἐξωτερικοῦ ..... Φρ. 10.—
Ἀγγελίαι ὁ στῖχος ..... » 1.—
Διὰ μεγάλας ἀγγελίας γίνεται ἰδιαιτέρα συμφωνία.

Γράμματα καὶ χειρόγραφα στέλλονται ὡς ἑξῆς :
Διεύθυνσιν « Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως » ὁδὸς Ἀποστόλου Παύλου 39 Ἀθήνας.
Adresse : A la Direction de la «Revue Israélite» Rue de l' Apôtre Paul 39 Athènes.

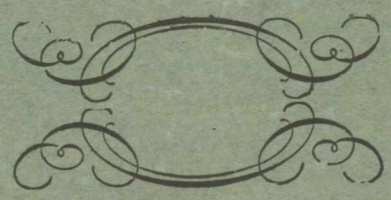

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ
16 — ΟΔΟΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ — 16
1912

ΕΤΟΣ Α'. ΑΘΗΝΙ.— ΙΟΥΛΙΟΣ 1912 ΑΡΙΘ 5

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Revue Israélite)

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα .....Δρ. 10.—
» Ἐξωτερικοῦ..... Φρ. 10.—
Ἀγγελίαι ὁ στῖχος ..... » 1.—
Διὰ μεγάλας ἀγγελίας γίνεται ἰδιαιτέρα συμφωνία.

Γράμματα καὶ χειρόγραφα στέλλονται ὡς ἑξῆς :
Διεύθυνσιν « Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως » ὁδὸς Ἀποστόλου Παύλου 39 Ἀθήνας.
Adresse : A la Direction de la «Revue Israélite» Rue de l' Apôtre Paul 39 Athènes.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Χαμμουραβῆ νομοθέτης 700 ἐτῶν πρὸ τοῦ Μωϋσέως ὑπὸ τοῦ Δρος Σώρ.—Ἐρρῖκος Μπέργκσον ὑπὸ Μ. Χ.—Ἱστορία τῆς Ἑβραϊκῆς Κοινότητος Κερκύρας ὑπὸ Ρωμανοῦ.—Ἑβραϊκαὶ ἀποικίαι Παλαιστίνης ὑπὸ Δ. Φραζῆ.—Θεόδωρος Χέρτσλ ὑπὸ Ἀβρ. Φραζῆ. — Ἕνας ἥρως ἰσραηλίτης τοῦ Σαχὲρ Μασόχ.—Ἡ Σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ. Διδαχὴ εἰς Ἐκκλησίαν ὑπὸ Hunterberg.—Ἡ Βα ἑκατονταετηρὶς τοῦ Ρουσσὼ (Μία σελὶς τοῦ Αἰμιλίου περὶ Ἑβραίων).—Ἐπ εὐκαιρίᾳ τῆς σηροτροφικῆς ἐκθέσεως.—Οἱ Ἑβραῖοι Ἠπειρῶται ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.. — Ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ κόσμου. — Νέα βιβλία. — Μία ἀντισυνταγματικὴ ἑρμηνεία Βασιλικοῦ Διατάγματος. — Αἱ ἑβραϊκαὶ Κοινότητες τῆς Ἑλλάδος.

ΑΓΑΠΑ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΣΟΥ

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΣ

Οἱ καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ τῆς Προποντίδος,—ὅπου ἰδίᾳ ἐδοκιμάσθησαν Ἕλληνες καὶ ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ Ἑβραῖοι—ἀπέδειξαν μίαν ἔτι φορὰν τὸ γελοίως σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων διαφορῶν ἔθνους, φυλῆς, δόγματος ἐνώπιον τῆς μεγάλης κοινότητος τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου. Αἱ καταστροφαὶ αὗται ἐνισχύουν τοὺς ἐπιλέκτους τοὺς δογματίζοντας ὅτι μία πρέπει νὰ εἶναι ἡ πίστις ἡ ἑνοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα, ὑπεράνω τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ τῶν δογματικῶν καὶ φιλοσοφικῶν πεποιθήσεων, ἡ πίστις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης διὰ τῶν ὁποίων μόνον θὰ δυνηθῇ ἡ ἀναγεννωμένη ἀνθρωπότης νὰ προλάβῃ τὰ ποικίλα κακὰ τὰ ἐμποδίζοντα τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν μέχοι σήμερον οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἐπιδιώκουν διὰ τοῦ μίσους τῶν ὁμοίων των.

Ἡ Ἰσρ. Ἐπιθεώρησις, ὡς μηνιαῖα δὲν δύναται νὰ ἀνοίξῃ κατάλογον ἐράνων ἀλλὰ προτρέπει τοὺς ἀναγνώστας της εἰς ἀνακούφισιν κατὰ τὰς δυνάμεις ἑκάστου, τοσούτων ἀλγούντων διττῶς ὁμογενῶν μας.

ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ

700 ΕΤΩΝ ΠΡΟ ΤΟΥ ΜΩΪΣΕΩΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ Δρος Μ. ΣΩΡ

Ἐκτάκτου καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λεμβέργ

Ο ΜΩΪΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΧΑΜΜΟΥΡΑΒΗ

ΩΣ ΝΟΜΟΘΕΤΑΙ

Ἕνα τῶν οὐσιαστικωτάτων παραγόντων, οἵτινες συνειργάσθησαν ἐν τῇ ἰσχυρᾷ ἐξελίξει τῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸν XIX αἰῶνα καὶ ἐν μέρει νέους κλάδους γνώσεως τοῖς προτέροις ἀγνώστους παρήγαγον, ἀποτελοῦσιν αἱ *ἀνασκαφαί*. Ἀρκεῖ νὰ παραπέμψῃ τις εἰς τὴν Γεωλογίαν, Παλαιοντολογίαν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἀνθρωπολογίαν,—κλάδους ὅλως νέους ἐν τῷ κύκλῳ των Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, κατὰ τὸν XIX αἰῶνα μόλις δημιουργηθέντας καὶ ἀνθήσαντας, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Ἀρχαιολογίαν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς Ἱστορικῆς Ἐπιστήμης, εἰς τὴν εὕρυνσιν καὶ ἐμβάθυνσιν τῆς ἱστορικῆς μας γνώσεως δι' ἐκείνων ἐπὶ τοῦ πεδίου Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης, διὰ νὰ καταδείξῃ τὴν σημασίαν τῶν ἀνασκαφῶν διὰ τὴν Ἐπιστήμην. Ἐν τούτοις πολὺ σημαντικώτεραι ἀκόμη ὤφειλον νὰ γείνωσιν αἱ ἀνασκαφαί, διὰ τὸν ἀφάνταστον πλουτισμὸν ὃν ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἀνατολῆς, Αἰγύπτου, Βαβυλωνίας καὶ οὐχὶ ἐν τελευταίᾳ γραμμῇ τῆς Παλαιστίτης προσέλαβε χάρις εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν διερεύνησιν τῶν ἐρειπίων τῶν χωρῶν τούτων. Τὸ ἀρχαῖον περίφημον λόγιον : ἐξ ἀνατολῆς τὸ φῶς «Ex-oriente Lux» ἐπρόκειτο νὰ ἐπαληθεύσῃ ἐν ὅλως νέᾳ ἐννοίᾳ. Χῶραι, λαοί, Κράτη καὶ Θρησκεῖαι, Βασιλεῖς καὶ Ἡγεμόνες, οἵτινες

μέχρι τῶν μέσων τοῦ XIX αἰῶνος μόνον ὡς ἀπὸ μύθων ἐκ «χιλίων καὶ μιᾶς νυκτὸς» ἦσαν γνωστοί, παρίσταντο αἴφνης ἐν πλήρει ἀνοικτῷ φωτὶ τῆς Ἱστορίας. Λίθοι καὶ ἰσχυρὰ μνημεῖα, κεκαλυμμένα ὑπὸ τῆς κόνεως τῶν αἰώνων καὶ διὰ τοὺς ἐκεῖσε πλανωμένους ταξειδιώτας θεωρούμενοι ὡς βωβοὶ μάρτυρες ὅλως αἰνιγματώδους τινος πολιτισμοῦ, ἤρξαντο αἴφνης χάρις εἴς τινας μεγαλοφυεῖς ἄνδρας, ὑφ' ὧν ἀνεγνώσθησαν, νὰ ὁμιλῶσι μίαν δυνατὴν γλῶσσαν καὶ καταληπτὴν καὶ ἀπεκάλυπτον αἰνίγματα ἐποχῶν πρὸ πολλοῦ ἀφανισθεισῶν καὶ διηγοῦντο περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως πρὸ πολλοῦ ἐνταφιασθέντων λαῶν. Ἐτελέσθη ἐν μέγα, λαμπρὸν θαῦμα, τὸ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τῶν λαῶν. Πλίζεται νῦν εἷς σημαντικὸς παράδοξος ἀγὼν ἐκεῖ μακρὰν ἐν τῇ ἄπω Ἀνατολῇ παράμερα τῆς κοσμικῆς τύρβης. Εἶναι κοσμοαγών, εἷς εὐγενὴς λαμπρὰς θέας διανοίγων ἀγών, ἀγόμενος παρὰ τῶν προκρίτων σκαπανέων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς· εἷς ἀγών, ἐν τῷ ὁποίῳ τὰ ξίφη ἠκονίσθησαν εἰς σκαπάνας, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ νίκη τοῦ ἑνὸς συναγωνιστοῦ δοκιμάζει ἐπίσης τὴν ἄφθονον χαρὰν ὅλων τῶν ἄλλων συμμαχητῶν. Εἶναι εἷς ἀγών, ὅστις δὲν διαιρεῖ καὶ ἀποξενώνει τοὺς λαούς, ἀλλὰ μᾶλλον πλέκει περὶ τοὺς λαοὺς ἕνα πάντοτε ἰσχυρότερον δεσμόν, εἷς προάγγελος τῆς ἀδελφοποιήσεως τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι εἷς ἀγὼν τοῦ πνεύματος, οὗτινος ἀντικείμενον εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ τελικὴ νίκη σημαίνει εἰρήνην λαῶν. Περὶ τοιαύτης σημαντικῆς νίκης, περὶ ἑνὸς φωτός, τὸ ὁποῖον αἴφνης ἤστραψεν ἐπὶ τοῦ βαθέος σκότους τῆς γῆς καὶ μὲ τὴν θαμβώνουσαν λάμψιν του ἐπλήρωσε τὴν γῆν, θὰ γείνῃ λόγος ἐνταῦθα, περὶ τῆς νεωτάτης, μεγάλης κατακτήσεως τῆς σκαπανοεργασίας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀνατολῇ, περὶ τοῦ περιφήμου «*Κώδικος τοῦ Χαμμουραβῆ*». Τίς ἦτο ὁ Χαμμουραβῆ (ἢ κάλλιον Χεμμουραπῆ), τίς ἦτο ὁ ἡγεμὼν οὗτος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου μέχρι πρὸ ἑνὸς αἰῶνος περίπου μόνον εἰς τὸν στενώτατον κύκλον τῶν εἰδικῶν ἦτο γνωστόν, καὶ τὸ ὁποῖον σήμερον εἰς ἕκαστον μαθητὴν Γυμνασίου ἐκ τοῦ ἐγχειριδίου τῆς Ἱστορίας τόσον γνωστὸν εἶναι ὅσον καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος ἢ Καίσαρος ἢ Αὐγούστου καὶ ἄλλα; Εἶναι εἰς πάντα ἐκ τῆς βίβλου (Γενεσ. κεφ. 14) γνωστὸν τὸ ὄνομα Ἀμραφὲλ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τῆς Σινεάρ, ὅστις ὡς σύμμαχος τοῦ Κεδὰρ-Λαγόμερ καὶ 4 ἄλλων ἀνατολικῶν ἡγεμόνων εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραὰμ ἐπιχειρεῖ πόλεμον κατὰ τῆς Πελαιστίνης. Ἡ γνώμη τῶν πλείστων λογίων συμφωνεῖ, ὅτι ἐκεῖνος ὁ Ἀμμουραπῆ οὐδεὶς ἄλλος εἶναι ἢ ὁ ἡμέτερος γνωστὸς Ἀμραφὲλ, ἀφοῦ καὶ τὸ ὄνομα τῆς χώρας Σινεὰρ πιθανώτατα εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὄνομα Σουμὲρ, ὡς ὠνόμαζον τὴν χώραν των οἱ νότιοι Βαβυλώνιοι. Λοιπὸν οὗτος ὁ Ἀμμουραπῆ ἦτο εἷς τῶν σημαντικωτάτων βασιλέων τῆς ἀρχαιότητος. Ἀνήκει εἰς μίαν δυναστείαν, ἥτις ξένη, δυτικοσημιτικῆς καταγωγῆς 300 ἔτη ἄρχει τῆς Βαβυλωνίας, στρογγύλως περὶ τὸ ἔτος 2000 π.χ. (ἡ βασιλεία του ὑπολογίζεται εἰς τὸ ἔτος 1958-1916). Εἶνε τόσον μέγας ὡς νομοθέτης, ὅσον ὡς πολιτικὸς ἄρχων εἶνε ὁ δημιουργὸς τῆς πολιτικῆς ἑνότητος τῆς Βαβυλωνίας. Τὸ ὄνομά του φέρει ἐκεῖνο τὸ μνημεῖον τῶν νόμων, τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς πρὸ 10 ἐτῶν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ de Morgan καὶ Scheil εἰς Σοῦσα, τῆς ποτε πρωτευούσης τοῦ ἰσχυροῦ γειτονικοῦ τῆς Βαβυλωνίας κράτους, Ἐλάμ, ἀφηρέθη ἐκ τῆς χιλιετοῦς ἀφανείας καὶ ἐξηγήθη εἰς τὸν ἔκπληπτον κόσμον[1].

Εἶναι εἷς ἰσχυρός, μέγας λίθινος κορμὸς $2^1/_4$ μ. ὕψους καὶ περίπου 2 μ. πλάτους. Περιέχει ὁ ἀνεκτίμητος οὗτος λίθος ἐπὶ 49 ὁριζοντίων στηλῶν εἰς σφηνοειδῆ γραφὴν καὶ εἰς βαβυλώνιον, σημιτικὴν γλῶσσαν ἕνα πλήρη κώδικα δικαίου ἐκ 282 §§, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους εἶνε τεθειμένον εἰς ἀνάγλυφον: ὁ Θεὸς Σαμᾶς, θεὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς Χαμμουραβῆ εἰς ταπεινὴν στάσιν. Νῦν ἂς σκεφθῶμεν· εἶναι ὁ ἀρχαιότατος κώδιξ τοῦ κόσμου, περίπου 4000 ἐτῶν, τοὐλάχιστον 700 ἔτη παλαιότερος τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη παλαιότερος τῆς Σολωνείου Νομοθεσίας καὶ σχεδὸν $1^1/_2$ χιλιετηρίδα παλαιότερος τοῦ ῥωμαϊκοῦ Νόμου τῶν XII πινάκων! Καὶ ἐν πρώτοις πόσον θὰ ἐξεπλήσσετό τις μανθάνων τὸ περιεχόμενον τοῦ κώδικος τούτου! Ὄχι ἄσημός τις παρὰ ὁ Kohler, ὁ γνωστὸς καθηγητὴς τῆς Νομικῆς ἐν Βερολίνῳ, ἔγραφεν ἐν προλόγῳ τῆς μεταφράσεως τοῦ κώδικος τὰς λέξεις: «Τώρα πλέον εὑρέθη κώδιξ μιᾶς ἐκτάσεως μιᾶς περιεκτικῆς σαφηνείας καὶ συγχρόνως ἑνὸς τόσον ἐξαιρετικοῦ περιεχομένου, ὥστε διεγείρει ἔκπληξιν καὶ ὑψοῖ ἀμετρήτως τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἀρχαίου βαβυλωνιακοῦ πολιτισμοῦ». Τοῦ κυρίου νόμου προηγεῖται ἐκτενὴς πρόλογος καὶ ἕπεται ἐπίλογος, ἐν οἷς ὁ Χαμμουραβῆ ἀπαριθμεῖ τὰς ἐνδόξους πράξεις του, τὰς μεγάλας του πολιτικὰς νίκας, τὰς λαμπράς του οἰκοδομὰς ναῶν, τὰς διώρυγάς του καὶ ἄλλα πλείω. Ἐνταῦθα εὑρίσκονται τινὲς πολὺ ἀξιοπαρατήρητοι νόμοι, οἵτινες διαφωτίζουσι τὴν προσωπικότητα τοῦ βασιλέως: «Ὅτε ὁ Ἀνοῦ ὁ ὑπέροχος.... καὶ

(1) Scheil: Code de Lois de Hammurabi, roi de Babylone, vers l'an 2000 avant Jésus-Christ (Délégation en Perse Mémoires publiées sous la direction de M. J. de Morgan. Tome IV). Paris, E. Leroux. (1912).

Βῆλ, [1] ὁ Κύριος τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, τὴν τύχην τῆς χώρας ὥρισε καὶ ὁ Μαρδοὺκ τὴν κυριότητα ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεγνώρισε καὶ ἐν Βαβυλῶνι ἵδρυσαν αἰώνιον βασιλείαν, ἧς αἱ βάσεις εἶνε στεραὶ ὡς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, τότε ἐκάλεσαν ὀνομαστὶ ἐμὲ τὸν Χαμμουραβῆ, τὸν ὑψηλὸν ἡγεμόνα, τὸν θεοσεβῆ, ἵνα φανερώσω εἰς τὴν χώραν τὸ δίκαιον, *τὸν κακὸν καὶ πονηρὸν ἀφανίσω, ὥστε ὁ ἰσχυρὸς νὰ μὴ πιέζῃ τὸν ἀδύνατον, ἵνα ὡς ὁ ἥλιος ἀνατέλλω ἐπὶ τῶν μελανοκεφάλων (ἀνθρώπων) καὶ εἰς τὴν χώραν φέγγω* (στήλη I 1-44).» Καὶ πάλιν λέγει ἐν τῷ ἐπιλόγῳ: «ὁ πιεζόμενος, ὅστις ἔχει δικαστικὴν ὑπόθεσιν, ὀφείλει νὰ ἔλθῃ πρὸ τῆς εἰκόνος μου ὡς βασιλέως τῆς δικαιοσύνης, νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἐπιγραφήν μου, νὰ μάθῃ τοὺς πολιτίμους μου λόγους, νὰ εὕρῃ τὸ δίκαιόν του· εἴθε ἡ καρδία του νὰ ἀγαλλιάσῃ καὶ μεγαλοφώνως νὰ εἴπῃ: «Ὁ Χαμμουραβῆ εἶνε εἷς Κύριος, *ὅστις ὡς ἴδιος πατὴρ εἶνε εἰς τοὺς ἀνθρώπους*, χαροποιεῖ τὴν καρδίαν τοῦ Μαρδούκ, τοῦ κυρίου του, παρέσχεν εἰς τὴν χώραν εὐτυχίαν ἐς ἀεί, ἄρχει τῆς χώρας ἐν χρηστότητι.» (Στήλη XXV 3-40).

Δρ. Μ. ΣΩΡ

(Ἀκολουθεῖ)

(1) Ἀνοῦ, Βῆλ καὶ Μαρδοὺκ εἶνε οἱ κύριοι Θεοὶ τῆς Βαβυλωνίας.

Ο ΜΠΕΡΓΚΣΟΝ

ΟΙ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

ΜΠΕΡΓΚΣΟΝ ΚΑΙ ΚΟΕΝ

Α'.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΡΓΚΣΟΝ

Ὁ παγκόσμιος τύπος ἀσχολεῖται ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸν φιλόσοφον Μπέργκσον καθηγητὴν εἰς τὸ Κολὲζ ντὲ Φρὰνς καὶ τὸ φιλοσοφικόν του σύστημα, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ τὸν φιλόσοφον Ἑρμάννον Κωέν καθηγητὴν τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μάρβουργ. Ὁ μὲν πρῶτος ἀναφέρεται ὡς γάλλος, ὁ δεύτερος ὡς γερμανός, ὡς καύχημα ἀμφότεροι τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος των, Περὶ τῆς ἑβραϊκῆς καταγωγῆς τῶν δύο φωστήρων τῆς σημερινῆς σκέψεως, εἰς τὰς δύο πλέον προηγμένας χώρας τῆτ Εὐρώπης, δὲν γίνεται λόγος. Καὶ ὅμως καὶ τοῦ Μπέργκσον καὶ τοῦ Κωὲν ἡ φιλοσοφία εἶναι ἐξόχως ἑβραϊκή. Ἑβραϊκὴ διὰ τὸν ἰδεαλισμὸν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐμπνέονται.

Ὅτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὁ ὁ «Χρόνος» τῶν Παρισίων ἔκαμε μίαν ἀνάκρισιν περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὁ διάσημος γάλλος καθηγητὴς Λέων Μεριγιὲ ἀπήντησεν ὅτι εἰς τὸν φιλελεύθερον ἑβραϊσμὸν ἐπιφυλάσσεται ἴσως ἡ ἀνάδειξις νέας διδασκαλίας αἰσιοδόξου ἑνοῦσα τοὺς ἀνθρώπους.

*Μετὰ 15 ἔτη, ὁ ἑβραῖος φιλόσοφος Μπέργκσον θὰ δώσῃ δίκαιον εἰς τὸν καθολικὸν συμπατριώτην του; Ὁ Μπέργκσον δὲν εἶναι ραββῖνος· εἰς τὰ συγγράμματά του δὲν κάμνει λόγον περὶ Θεοῦ, περὶ δόγματος, περὶ ἠθικῆς. Ἀλλ' ἀναντιρρήτως, ἡ διδασκαλία του ὅτι «ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶναι παντοδύναμοι, ὅτι ἡ δημιουργικὴ δύναμις, ἡ ζωὴ εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἀνοργάνου ὕλης, ἡ θέσις τὴν ὁποίαν δίδει εἰς τὴν διαίσθησιν καὶ τὴν συνείδησιν, ἡ δήλωσις ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ἐπιστέγασμα τῆς δημιουργίας, ὅτι εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τῆς «**ἀνάγκης**» ὅτι ἀπαύστως ἀφίνωμεν τὰ πρωτότυπα ἴχνη μας ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ ὅτι εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ ἀνατρέψωμεν ὅλας τὰς ἀντιστάσεις καὶ νὰ ὑπερπιδήσωμεν πολλὰ ἐμπόδια καὶ ἴσως αὐτὸν τὸν θάνατον» ἡ διδασκαλία αὕτη οὐ μόνον δὲν ἔχει τι τὸ ἀντιστρατευόμενον πρὸς τὰ διδάγματα τοῦ ἑβραϊσμοῦ, ἀλλ' εἶναι αὐτὴ ἡ ἑβραϊκὴ διδασκαλία διατυπουμένη μὲ γλῶσσαν ἐν ἁρμονίᾳ μὲ τὴν σημερινὴν ἐξέλιξιν τῆς σκέψεως. Ἡ αἰσιοδοξία τοῦ Μπέργκσον ἀπορρέει ἐκ τῆς φυλῆς του, ἡ ὁποία ἀνθίσταται ἐπὶ αἰῶνας καὶ αἴρει ἀπαύστους νίκας κατὰ τῆς βίας τῆς ἀσυνειδήτως δρώσης ἀνθρωπότητος, ἡ διαίσθησίς του εἶναι συνώνυμος τῆς **ἐμπνεύσεως**, τῶν προγόνων του προφητῶν, ὁμιλούντων ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἂν καὶ αὐτὸς ὁμιλεῖ ἐν ὀνόματι τῆς συνειδήσεως. Ἀλλ' ὁ Θεός, κατὰ τὸν Δαρ*

μστετὲρ εἶναι ἡ ἰδία ἀνθρωπίνη συνείδησις προβαλλομένη μέχρις Οὐρανοῦ. Προσέτι ἡ ἄρνησις τῆς **ἀνάγκης**, ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου, ἡ σημασία τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς, εἶναι ἡ αἰωνία διδασκαλία τοῦ ἑβραϊσμοῦ.

Κατὰ τὸν Ἕλληνα «Nicolas Ségur (Ἐπισκόπουλον) γράφοντα εἰς τὴν «Ματὲν» τῶν Παρισίων, ἡ φιλοσοφία τοῦ Μπέργκσον διδάσκοντος κατὰ Παρασκευὴν εἰς τὸ Κολλὲζ ντὲ Φράνς, κατέκτησεν ἤδη τὸ Παρίσι μέχρις αὐτῶν τῶν κοσμικῶν σαλονίων, ὅπου αἱ κυρίαι ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ Μπέργκσον μισοκλείουσι τὰ μάτια εἰς ἡδονὴν ἐκστάσεως.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ Μπέργκσον ὀφείλεται, προσθέτει ὁ Segur εἰς τὴν πρωτοτυπίαν του, εἰς τὸ μέγα φιλολογικόν του τάλαντον, εἰς τὴν γοητείαν τοῦ λόγου του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπικαιρότητα τῆς φιλοσοφίας του, ἡ ὁποία πραγματικῶς αἰσιόδοξος, ἔρχεται εἰς τὴν ὥραν ποῦ ἔπρεπε, ὡς ἀπάντησις εἰς τὰ ἀγωνιώδη ἐρωτήματα ποῦ βασανίζουν τὴν εὐρωπαϊκὴν συνείδησιν....

Ὁ Μπεργκσονισμὸς ἔχει τὴν ἄπειρον ἀρετὴν ὅτι εἶναι ἱκανὸς νὰ μᾶς ἀπελευθερώσῃ ἀπὸ τὰ πεσσιμιστικὰ πορίσματα ποῦ βαρύνουν ὡς ἐφιάλτης τὴν σημερινὴν ψυχήν.»

«Τοιαύτη παρήγορος φιλοσοφία, συμπεραίνει ὁ Segur, δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν πίστιν... Καὶ διὰ τὴν δύναμιν καὶ ἐπικαιρότητα αὐτῆς, διὰ τὴν γοητείαν τοῦ λόγου, ἐννοεῖται εὐκόλως, πῶς ὁΜπεργκσονισμὸς μέλλει νὰ σαγηνεύσῃ καὶ νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον».

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ πρωτοτυπία, τὸ ὕψος, αὐτὴ ἡ αἰσιοδοξία, ἡ ὁποία ἔρχεται ἐπικαίρως εἰς μίαν στιγμὴν πνευματικῆς ἀπογοητεύσεως ποῦ ἐμψυχώνουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μπέργκσον μέχρι βαθμοῦ νέας θρησκείας. Ἀλλὰ καὶ ἡ πνοὴ ἐκείνη τῆς εἰλικρινοῦς, τῆς ἐνδομύχου αἰσιοδόξου πίστεως διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, αἱ ὁποῖαι διακρίνουν τοὺς ἑβραίους ἀποστόλους ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ μέχρι τοῦ Μὰρξ καὶ τοῦ Μπέργκσον, ποῦ σαγηνεύουν τὰ πλήθη ἢ ἐπίλεκτα τέκνα τῆς ἀνθρωπότητος.

Μ. Χ.

Η ΕΒΡΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΡΩΜΑΝΟΥ

(Συνέχεια ἰδὲ ἀρ. 3)

Ἐν ἔτει *1406* οἱ Κερκυραῖοι ἔπεμψαν τὸν Περόττον Ἀλταβίλλαν καὶ Τζῆλον Δὲ Πάζε (de paxe) καὶ ἄλλους τινὰς εὐπατρίδας πρέσβεις εἰς Βενετίαν ἵνα αἰτήσωσι παρὰ τοῦ Δουκὸς διαφόρους ὑπὲρ τῆς πόλεως παραχωρήσεις, αἵτινες εἰσέτι ἀναγινώσκονται ἐν τῇ μεγάλῃ βίβλῳ τῶν προνομίων τῆς Κερκύρας, τῇ σωζομένῃ ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ. Μεταξὺ τῶν τότε ἀπευθυνομένων αἰτήσεων συναριθμεῖται καὶ ἰδιαιτέρα τις, τοσοῦτον σκηρὰ ὅσον καὶ παράδοξος de Judeis lapidandis. Ἡ συνετὴ τῆς Βενετίας κυβέρνησις δὲν συνήνεσεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, εἰς τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην ἀπαίτησιν, ἀλλά, μὴ θέλουσα νὰ δυσαρεστήσῃ τοὺς προσφιλεῖς αὐτῇ ὑπηκόους, ἐκόλασέ πως τὴν ἀπαιτουμένην ὑπὸ τῶν εὐγενῶν πρέσβεων ἀγενῆ τῶν Ἑβραίων λιθοβολίαν κελεύσασα νὰ φίρωσιν οὗτοι τοῦ λοιποῦ ἓν Ο κίτρινον ἐν τῷ στήθει, ἔχον τὸ μέγεθος μεγάλου ἄρτου, ἵνα διακρίνωνται τῶν Χριστιονῶν, εἰ δὲ μή, νὰ τελῶσι κατ' ἔτος τριακόσια χρυσᾶ δουκάτα τῇ Αὐθεντίᾳ τῆς Βενετίας (1). Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσει τῶν αὐτῶν φιλοχρίστων πρέσβεων αὐστηρῶς ἀπηγορεύθη τοῖς Ἑβραίοις ἡ κατοχὴ καὶ δι' ἀγορᾶς πρόσκτησις ἀκινήτων, οἰκιῶν καὶ ἀγρῶν, ἐχόντων προστεθειμένους χωρικοὺς (villanos), ἔν τε τῇ πόλει Κερκύρας καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως, ἤτοι ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν τῶν τέως ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ Ἰουδαϊκῇ κατεχομένων, διετὴς δὲ προθεσμία παρεχωρήθη αὐτοῖς, ἵνα ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐκποιήσωσιν οὓς εἶχον ἀγροὺς μετὰ τῶν χωρικῶν, ἔτι δὲ τὰ ἐν τῇ νήσῳ κτήματα καὶ τὰς ἀμπέλους ἐπὶ ποιῇ δημεύσεως, ἐάν τις παρέβαινε τὴν εἰρημένην διάταξιν. Εἰς μάτην οἱ Ἑβραῖοι, πέμψαντες καὶ αὐτοὶ ταυτόχρονως ἰδίους συνδίκους εἰς Βενετίαν, προσεπάθησαν νὰ μεταβάλωσιν τὴν σκληρὰν ταύτην ἀπόφασιν. Ἡ Αὐθεντία τῆς Βενετίας οὐ μόιον ἐνέμεινε τοῖς πρώην δεδογμένοις, ἀλλ' ὀψιαίτερον ἠνάγκασε καὶ πάσας τὰς Ἑβραΐδας νὰ φέρωσι καὶ αὐταὶ περὶ τὴν κεφαλὴν κίτρινον

(1) Bolla d'oro della magnifica città di Corfù. σ. 4. Sathas, Mon Hist B'. σελ. 150 - 151 Nolumus quod dicti Judei lapidentur pro bono illius terrae nostrae, nam si dicti Judei lapidentur, hoc cederet ad maximum damnum domorum, que devastarentur Sed loco lapidationis volumus quod dicti Judei de cetero debeant portare unum O zalum in pectore ad mensuram unius panis, a quatuor denariis, ut cognoscantur a christianis, aut si nolent portare dictum O, solvant ducatos trecentos singulo anno nostro comuni pro non portando ipsum O.

κάλλυμα, ἐπὶ ποινῇ τριακοσίων ὡσαύτως δουκάτων εἰς μὴ ἐξετέλουν τὴν ἐπιταγήν, Οἱ τότε πεμφθέντες εἰς Βενετίαν πρέσβεις τῶν Ἑβραίων ὀνόματι Aurachius de Chaffaro Δαβὶδ Σαμουὴλ καὶ Σαλομὼν Dolceto sindici et procuratores universitatis Hebreorun civitatis Corphiensis ἀποτυχόντες, ὡς εἴδομεν ἐν τοῖς σπουδαιοτέροις, εἰσηκούσθησαν μόνον εἰς τὰ ἑξῆς ἐπουσιώδη, ἄλλως δίκαια, αἰτήματα αὐτῶν Ἐν ᾧ δηλαδὴ οἱ Ἑβραῖοι, καθ' ἃς εἶχον συμβάσεις πρὸς τὴν πόλιν Κερκύρας, ὤφειλον νὰ τελῶσι τὸ ὄγδοον πάσης ὑπὸ τῆς πόλεως γενομένης δαπάνης, οἱ κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη δημόσιοι τιμηταὶ ἐπέβαλον τοῖς Ἑβραίοις πλέον ἢ τὸ ὄγδοον, τοῦτο δὲ διότι εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τιμητὰς δὲν προσετέθη καὶ εἷς Ἑβραῖος, ὡς ἦν ἔθος κατὰ τὰς συμβάσεις. Παραπονουμένων λοιπὸν ἐπὶ τούτοις τῶν Ἑβραίων, ὁ δόγης τῆς Βενετίας Μιχαὴλ ὁ Στένος δι' ἐγγράφου γενομένου τῇ 26 Ἰουλίου 1406, δηλαδὴ ἀκριβῶς καθ' ἣν ἡμέραν ἀπήντησεν ἰδίᾳ καὶ εἰς τὰ αἰτήματα τῶν Χριστιανῶν πρέσβεων, καὶ (ἐκέλευσε) τὸν Προνοητὴν Κερκύρας Νικόλαον τὸν Φόσκαρην, ἵνα τηρῶνται τοῦ λοιποῦ ἀπαραβάτως αἱ περὶ τιμητῶν συμβάσεις καὶ συμφωνίαι τῆς πόλεως πρὸς τοὺς Ἑβραίους· ἔτι δὲ νὰ ἐπιτρέπηται τοῖς Ἑβραίοις νὰ ἀγοράζωσιν ἄρτον, λάχανα, ὀπωρικὰ καὶ ἄλλα τρόφιμα ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Κερκύρας, ὡς τοῖς Χριστιανοῖς, καὶ ὡς ἔθος εἶχον οἱ Ἑβραῖοι ἀρχαιόθεν. Ἐκέλευσεν δὲ πρὸς τούτοις νὰ ἐπιτρέπηται τοῖς Ἑβραῖοις ἀν' ντλῶσιν ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος, ὅπερ ὠρύχθη ἐπὶ τοῦ πρώην Βαΐλλου Ἰωάννου Καπέλλου καὶ οὗ πρὸς κατασκευὴν συνετέλεσαν καὶ αὐτοὶ ἰδίοις ἀναλώμασι, τέλος δ' ἐκήρυξεν αὐστηρὰν τιμωρίαν, ἐάν τις ἐτόλμα νὰ καταβιάσῃ, νὰ λοιδορήσῃ ἢ ὅπως δήποτε νὰ βλάψῃ τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες ὑπὸ πολλῶν Χριστιανῶν ἠπειλοῦντο διὰ θανάτου ἢ διαρπαγῆς τῆς οὐσίας (1). Ὅτι τὸ τοιοῦτον Δουκικὸν διάταγμα ἐξετελέσθη, ἀμηχανοῦμεν νὰ βεβαιώσωμεν, διότι τῶν παραπόνων τῶν Ἑβραίων οὐδεμία ὕστερον γίνεται διακοπή, ἀλλ' ἀείποτε ταῦτα ἐπαναλαβάνονται ἐν μεταγενεστέροις ἐγγράφοις. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν διάταξιν τὴν διαλαμβάνουσαν τὴν πώλησιν τῆς ἤδη κεκτημένης ἀκινήτου περιουσίας, βλέπομεν ὅτι μετὰ δύο σχεδὸν ἔτη σκεψαμένη ἡ Βενετικὴ Σύγκλητος ὅτι τὰ κτήματα τῶν ἐν Κερκύρᾳ Ἑβραίων δὲν ἦσαν μεγίστης ἀξίας, ὡς ψευδῶς ὑπεβλήθη τῇ Συγκλήτῳ, καὶ ὅτι οἱ Ἑβραῖοι τῆς Κερκύρας ἦσαν καὶ εἶναι πιστοὶ θεράποντες τῆς Βενετικῆς Αὐθεντίας, συνήνεσε διὰ ψηφίσματος τῆς 19 Ἰουνίου 1 408 εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ μαΐστρου Ἀγγέλου, Ἑβραίου ἰατροῦ (*magister Angelus physicus Judeus*), ὅστις ἐν ὀνόματι τῶν ἐν Κερκύρα Ἑβραίων ταπεινῶς ἱκέτευεν ἵνα ἀνακληθῇ τὸ ἐν ἔτει 1406 διάταγμα περὶ τῆς συγχωρητέας οὐσίας τοῖς Ἑβραίοις. Καὶ τωόντι χάριν τοῦ Ἑβραίου ἰατροῦ ἐπετράπη τοῖς ἐν Κερκύρᾳ, ὁμοθρήσκοις αὐτοῦ ἡ πρόσκτησις κτημάτων, ἀμπέλων καὶ ἀγρῶν ἐν τῇ νήσῳ μέχρι ἀξίας τετρακισχιλίων δουκάτων χρυσῶν, ἀπηγορεύθη ὅμως αὐτοῖς πάντοτε νὰ ἔχωσι χωρικοὺς ὑποτελεῖς (1).

Ἡ μισαλλοδοξία, πρὸς τὸ παμφάγον πῦρ ὁμοιάζουσα, τότε μόνον καταπαύει τὴν φθοροποιὸν αὐτῆς ἐνέργειαν, ὅτε πέριξ αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο πρὸς καταστροφὴν ἀπαντᾷ, ὅθεν οὐδὲν τὸ παράδοξον ἐὰν οἱ ταλαίπωροι Ἑβραῖοι, καί τοι κωλυόμενοι, ὡς εἴδομεν, τοῦ ἀγοραζειν καὶ αὐτὰ τὰ τρόφιμα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἀγορᾷ, τοῦ ἀντλεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν δημοσίων φρεάτων, καί τοι ἀδίκως ἀργυρολογούμενοι καὶ ἀπειλούμενοι καὶ ὑβριζόμειοι (2), δὲν ἠδύναντο ἐν ὅσῳ ὑπῆρχον ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, νὰ κορέσωσι τὸ ἄγριον μῖσος, ὅπερ κατ' αὐτῶν ἔτρεφον πολλοὶ τῶν ἀξιούντων ὅτι εἶναι ὀπαδοὶ τῆς θρησκείας τοῦ πράου καὶ ταπεινοῦ τὴν καρδίαν Ναζωραίου

Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἔκειτο εἰσέτι ἐν τῷ παλαιῷ φρουρίῳ, ἡ δὲ νῦν πόλις ἐθεωρεῖτο ὡς προάστειον (suburbium) καὶ διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο Ἐξωπόλιον Κορυφῶν, οἱ Ἑβραῖοι κατώκουν πάντες κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἅμα μὲν τῇ ἐνάρξει τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἐν μιᾷ Ἰουδαϊκῇ, τοῦ αἰῶνος δὲ προβαίνοντος, ἐν δυσὶν Ἰουδαϊκαῖς *in tra civitatem et burgum civitatis* (3), ἡ δὲ ἑβραϊκὴ συνοικία περιωρίζετο εἰς τὸ ἰουδαϊκὸν ὅρος, τὸ χυδαϊστὶ λεγόμενον Βρηοβοῦνι, ὅπερ ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν ἐπιθαλασσίων τειχῶν, περιελάμβανε τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς πόλεως, ὅπου νῦν κεῖνται οἱ ναοὶ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου της Ἀντιβουνιωτίσσης, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κρεμαστῆς, τοῦ Ταξιάρχου, τοῦ Παντοκράτορος καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. (4).

Τῇ 10 Μαρτίου 1414 ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Βενετικῆς Αὐθεντίας, ὅτι δέον ἦτο νὰ ὀχυρωθῇ διὰ τειχῶν τὸ ἐξωπόλιον τῶν Κορυφῶν, ἤτοι ἡ νῦν πόλις, ἐντὸς δὲ τούτων νὰ περιληφθῇ τὸ ἰουδαϊκὸν ὅρος, οὗ ἐπὶ τῆς ἄκρας ἔμελλε νὰ κτισθῇ ὑψηλὸν τεῖχος (5), ἀλλὰ μὴ ἐκτελεσθείσης μετὰ

(1) Sathas, Mon. Hell. B'. σ. 153 - 154.

(1) αὐτ. σ. 206

(2) Stampa dei Priori degl' Intervenienti di Corfù contro li capi dell' Università degli Ebrei di Corfù p. 30-32

(3) Sathas, αὐτ. Γ'. σ. 287.

(4) Ἀληθὴς ἔκθεσις περὶ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θ υματουργοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος παρὰ Νικολάου τοῦ Βουλγάρεως. σ. 21.

(5) ..... incipiendo prius a turri portus, ubi stat consiliarius, eundo seu tirando per marinam versus montem Judeorum.... accipiendo que ipsum montem Judeorum intus, et facere et ex-

παρέλευσιν δύο καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἀπεφασίσθη καὶ πάλιν τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1416 νὰ ἐπιταχθῇ ἡ Βάϊλος καὶ διοικητὴς τῆς Κερκύρας νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὴν ἀμέλητί (27) Ἀλλ' εἴτε ἕνεκεν τῆς εἰρημένης ἀνάγκης τῆς ἀνορθώσεως τῶν τειχῶν τοῦ ἐξωπολίτου, εἴτε διὰ τὸ φαῦλον ἔθος τοῦ ταλαιπωρεῖν τοὺς Ἑβραίους, φαίνεται ὅτι μικροῦ χρόνου διαγενομένου, ἐνωχλήθησαν οὗτοι ὡς πρὸς τὴν κατοχὴν τῶν ἰδίων οἴκων ἐν ταῖς δυσὶν Ἰουδαϊκαῖς, διὸ κατὰ τὸ 1425 ἡ κοινότης τῶν Ἑβραίων τῆς Κερκύρας ὑπέβαλε τῇ Βενετικῇ Αὐθεντίᾳ ὅτι ἐν τῷ Χρυσοβούλλῳ τῷ παραχωρηθέντι ὑπὸ τῶν Βενετῶν τοῖς Κερκυραίοις κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς νήσου ὑπῆρχεν ἄρθρον. δι' οὗ πάντες οἱ πολῖται καὶ κάτοικοι τῆς πόλεως Κερκύρας ἠδύνατο ἀκωλύτως ν' ἀπολαύσωσι τῶν ἰδίων οἰκιῶν καὶ κτημάτων· ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ Ἑβραῖοι τῆς Κερκύρας ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ πολῖται καὶ κάτοικοι κῆς νήσου (dicunt et affirmant se esse cives el habitatores Korphoy)· τούτου ἕνεκα ταπεινῶς ἱκετεύουσιν, ἵνα μὴ πονηρᾷ εἰσηγήσει ἀνθρώπων κακαβούλων ἀπογυμνωθῶσι τῶν ἰδίων οἰκιῶν, αἵτινες ἐπεκυρώθησαν αὐτοῖς καὶ τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1423. Εἰς τὰ αἰτήματα δὲ ταῦτα τῶν Ἑβραίων ἔδωκεν εὐμενῆ ἀκρόασιν ἡ τῶν Βενετῶν Αὐθεντία, κελεύσασα τῇ 3 Μαΐου 1425 τὸν Βάϊλον Κερκύρας νὰ τηρῶνται ἀπαράβατα τῶν Ἑβραίων τὰ προνόμια καὶ νὰ μὴ ἀκυρῶνται ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς οἴκους καὶ τὰ κτήματα τὰ ἐν ταῖς δυσὶν Ἰουδαϊκαῖς (28) Καίτοι δ' ἔχοντες οἱ Ἑβραῖοι τοιαῦτα προνόμια, προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῶν Βενετῶν νὰ κατεδαφίσωσι τὰς ἑαυτῶν οἰκίας, διότι ἔμελλον νὰ ἐγερθῶσιν αὐτόθι ἐπιτειχίσματα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. Τούτου ἕνεκεν οἱ Ἑβραῖοι ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὡρισμένου χώρου καὶ διεσπαρησαν πολλαχόσε. κατοικήσαντες μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καὶ δή καὶ παρὰ τοῖς ἱεροῖς ναοῖς. Ἡ ἀνάμιξς αὕτη τῶν Ἑβραίων μετὰ τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς νήσου μεγάλως ἐσκανδάλισε τὰς ψυχὰς τῶν φιλευσεβῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἀφόρητον ἡγούμενοι τὸ πρᾶγμα ἔπεμψαν ἔν ἔτει 1524 εἰς Βενετίαν τὸν Βαπτιστὴν Πετρεπῆ καὶ τὸν Ἰωάνην Ἀβράμην, εὐπατρίδας τῆς νήσου ἵνα σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις αἰτήσωσι παρὰ τοῦ Δουκὸς τὸν περιορισμὸν τῶν Ἑβραίων εἰς κεχωρισμένον καὶ ἰδιαίτερον χῶρον ὡς τὸ πάλαι. Ἡ Αὐθεντία, προθύμως συναινέσασα εἰς τὴν αἴτησιν τῶν Κερκυραίων πρέσβεων ἐκέλευσεν ἀμέσως τὸν ἐν Κερκύρᾳ Βενετὸν Προνοητὴν νὰ περιορίσῃ τοὺς Ἑβραίους εἰς τόπον ὑπ' αὐτῆς ὑποδειχθέντα, ὅπου ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ νὰ ζῶσι καλῶς τε καὶ ἀσφαλῶς (29). Ἀλλ' αὕτη ἡ δουκικὴ διάταξις ἔμεινεν ἄνευ οὐδενὸν ἀποτελέσματος ἐπὶ μεγάλῃ λύπῃ τῶν Κερκυραίων· ὅθεν ἐν ἔτει 1532 ἐπέμφθησαν ἄλλοι δύο τῶν προκρίτων τῆς νήσου εἰς Βενετίαν, ὁ Οὐαρτέριος Μορέλλος καὶ ὁ Γεωργιος Λάντσας, ἵν' ἀπαιτήσωσι οὐ μόνον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρημένης διατάξεως, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπαγορεύηται τοῦ λοιποῦ τοῖς Ἑβραίοις νὰ λαμβάνωσι ἐπὶ μισθῷ οἱονδήποτε ἀκίνητον κτῆμα (30). Ἡ βενετικὴ πολιτεία, πάντοτε χαριζομένη ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν Κερκυραίων, παρεχώρησεν ἀσμένως τὰ αἰτηθέντα, ἀλλ' αἱ περὶ τοῦτου γενόμεναι τότε δουκικαὶ διατάξεις ἔμειναν καὶ πάλιν ὡσαύτως ἀναποτέλεστοι· διὸ ἐν ἔτει 1546 ὁ Ἰάκωβος Πετρετῆς καὶ Ἀνδρέας Καρτᾶνος, πρέσβεις τῆς πιστοτάτης πόλεως τῶν Κορυφῶν, παραπονοῦνται ἐνώπιον τοῦ Δουκὸς τῆς Βενετίας ὅτι ἐν ᾧ μερὶς τῶν Ἑβραίων εἶχεν ἔλθῃ πρὸς κατοικίαν εἰς τόπον ἀσφαλῆ καὶ ἐπιτήδειον, δηληδὴ εἰς Σπηλαίαν, ὁρισθέντα αὐτοῖς ὑπὸ τῶν συνδίκων τῆς πόλεως, οἱ λοιποὶ τῶν Ἑβραίων ἀπεποιοῦντο νὰ μεταβῶσιν αὐτόσε πρὸς διαμονὴν· ἐπέτυχον δὲ νὰ διαταχθῇ καὶ πάλιν ὁ Προνοητὴς Κερκύρας ὅπως χορηγήσῃ τοῖς Ἑβραίοις χῶρον πρὸς σταθεραν διαμονὴν, ὅπου θὰ ἠδύναντο νὰ κατοικῶσιν ἀσφαλεῖς, ἀλλ' ὡς οἷόν τε κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν Χριστιανῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

---

tendere ipsum murum usque sanctum Nicolaum poverelo, et de inde usque pontem hospitalis, et postea inde usque ad ecclesiam sanctorum Apostolorum, ét de inde usque ad turrim alterius consiliarii a parte sirochi, faciendo sive construi faciendo unam bonam turrim in summitate montis Iudeorum. Sathas, αὐτ. Γ'. σ. 41.

(27) Sathas, αὐτ. Γ'. σ. 142.

(29) Sathas, αὐτ. Γ'. σελ. 286

(29) .. che 'l sii provisto de habitatione ad essi Hebrei in uno loco dicto Catto fero, che è dalla banda del Turrion del Armiraglio, ove starano bene uniti et securi. Bolla d' oro. σ. 40. Ὁ Σάθας ἔχει ὀρθότερον, νομίζομεν. Catto Cafero ἀντὶ τοῦ Catto fero (Ε'. σελ. 262.)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον ἐσημειώθη ἐκ παραδρομῆς τὸ ὄνομα **Πὼλ** *Λεροὰ Μπωλιὲ* ἀντὶ **Ἀνατόλ.** Ἂν καὶ εἴχομεν ἀντιληφθῇ ἀμέσως τὸ σφάλμα, εὐχαριστοῦμεν τὸν Δρα Kaminka ἐκ Βιέννης, ὅστις ἔσπευσε πρῶτος νὰ μᾶς τὸ σημειώσῃ.

Ο ΕΒΡΑΪΚΟΣ ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς φίλης «Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως», ὅλοι γνωρίζουν τὴν ὕπαρξιν Ἑβραϊκοῦ Ἀποικισμοῦ ἐν Παλαιστίνῃ, ἀλλ' ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἴσως κατέχουσιν ὡρισμένα διδόμενα ἐπὶ τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ ἔργου τοῦ ἐπιτελεσθέντος ὑπὸ τῶν Ἑβραίων τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς Ῥουμανίας εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἰδοὺ διατὶ ἐκρίναμεν ὠφέλιμον νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας της, γενικὸν πίνακα τοῦ ἐν λόγῳ ἀποικισμοῦ, δίδοντες ἀριθμούς τινας ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν γαιῶν, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀποικιῶν, τοῦ εἴδους τῆς γεωργίας κ. τ. λ.

Ὡς ἐπικεφαλίδα τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ ἐπιτελεσθέντος εἰς τὴν χώραν τῶν προγόνων μας, ὀφείλομεν νὰ χαράξωμεν χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ Βαρώνου δὲ Ῥότσχιλδ. Εἰς αὐτὸν ὁ Παλαιστινιακὸς ἀποικισμὸς ὀφείλει τὴν ὕπαρξίν του. Ἄνευ τοῦ γενναίου αὐτοῦ ὑποστηρίγματος, ὅλη ἡ ἐνεργητικότης καὶ ὅλη ἡ δύναμις τῶν ἑβραϊκῶν ἀποικιῶν θὰ εἶχον ναυαγήσῃ. Ὁ Βαρῶνος δὲ Ῥότσχιλδ ἐπιτέλεσεν ἐκεῖ ἱστορικὴν πρᾶξιν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς θὰ τῷ ἐπιφυλάξῃ αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην.

Αἱ ἑβραϊκαὶ ἀποικίαι ἐν Παλαιστίνῃ, δύνανται νὰ ταχθῶσι γεωγραφικῶς εἰς τρία μέρη: τὸ τῆς Ἰουδαίας, τῆς Κάτω-Γαλιλαίας καὶ τῆς Ἄνω-Γαλιλαίας.

I. Ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.

α'.) Μεσημβρινῶς τῆς Ἰόππης:

1) *Ῥισὼν-λὲ Σιών*, ἀποικία ἀπέχουσα $1\frac{1}{2}$ ὥραν περίπου τῆς Ἰόππης. 879 κατοίκους. Ἔκτασιν 10200 δουνάμ. Πεφυτευμένη ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐξ ἀμπελώνων. Κατέχει τὸ Μέγα Κεντρικὸν Ὑπόγειον ὅλης τῆς Ἰουδαίας ἔνθα προετοιμάζεται καὶ φυλάσσεται ὅλος ὁ οἶνος τῶν πέριξ ἀποικιῶν. Ἔχει θυμασίαν Κοινοτικὴν διοργάνωσιν, σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, δημοσίους κήπους, βιβλιοθήκην, Λαϊκὸν κέντρον, Σωματεῖα ἀλληλοβοηθείας κ.τ.λ.

2) *Βαὰδ-ἐλ-Σανίν*, ἀπέχουσα τρία τέταρτα τῆς ὥρας τῆς Ῥισὼν-λὲ-Σιών. 159 κατοίκους. Ἔκτασιν γῆς 3600 δουνάμ. Ἔχει ἀμπελῶνας, πορτοκαλεῶνας, ἀμπελουργίαν, σχολεῖον, δημόσιον κῆπον.

3) *Ῥεχοβώθ*, ἡμίσειαν ὥραν μεσημβρινο-ἀνατολικῶς τῆς Βαὰδ-ἐλΣανίν. 600 κατοίκους. Ἔκτασις 10652 δουνάμ. Ἔχει ἀμπελῶνας, πορτοκαλεῶνας, ἐλαιῶνας, ἀμυγδαλεῶνας, Μικρὸν ὑπόγειον πρὸς διατήρησιν τῶν οἴνων. Ἀρτίους σχολὰς καὶ τελείαν Κοινοτικὴν διοργάνωσιν. Ὡραίαν Συναγωγήν, βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Ἑταιρίας «Ἔζδρά». Ὁ ἀὴρ τῆς Ῥεχοβὼθ εἶναι πεφημισμένος διὰ τὴν καθαριότητά του καὶ ἡ ὑγειονομικὴ κατάστασίς της εἶναι ἐκ τῶν καλυτέρων τῆς Παλαιστίνης.

4) *Ἐκρών*, εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας μεσημβρινοανατολικῶς τῆς Ῥεχοβώθ. 323 κατοίκους. Ἔκτασιν 9000 δουνάμ. Εὑρεῖα καλλιέργεια. Παράγει δημητριακοὺς καρπούς. Ἔχει Ἐλαιῶνας, καλὰ σχολεῖα, πολλὰ Σωματεῖα ἀλληλοβοηθείας· Ἰνστιτοῦτον διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ταλμούδ.

5) *Ἐλαιὼν-τοῦ-Χέρτζλ* Πλησιέστατα τῆς Ἐκρὼν εὑρίσκεται μεγάλη ἔκτασις γῆς ἀποτελούσης μέρος τοῦ χωρίου «Χούλδαχ» ἔνθα φυτεύεται διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς μέγας Ἐλαιὼν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Δρος Θεοδώρου Χέρτζλ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ διοργανωτοῦ τοῦ Σιωνισμοῦ.

6) *Γδορά ἢ Κάτρα*, εἰς ἀπόστασιν τριῶν τετάρτων μεσημβρινοδιτικῶς τῆς Ἐκρών. 136 κατοίκους. Ἔκτασιν 5400δουνάμ." Ἔχει ἀμπελῶνας, διϋλιστήριον διὰ τὴν κατασκευὴν κονιάκ, ἀτμόμυλον, σχολεῖα, σωματεῖα ἀλληλοβοηθείας. Ἡ ἀποικία αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἱδρυθεῖσα ἐν Παλαιστίνῃ ὑπὸ τῶν Ῥώσσων φοιτητῶν οἵτινες ἐγκατέλειψαν τὴν χώραν των μετὰ τὰς σφαγὰς τοῦ 1882.

7) *Καστινία*, δύο ὥρας μεσημβρινῶς τῆς Κατρά. 135 κατοίκους. ἔκτασιν 5.623 δουνάμ. Εὑρεῖα καλλιέργεια. Παράγει δημητριακοὺς καρπούς, Εἶναι ἡ μόνη ἀποικία ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν «Χοβεβὲ Σιὼν» τῆς Ὀδησσοῦ. Ἔχει σωματεῖον ἀλληλοβοηθείας καὶ μικρὰν Ἑταιρ-

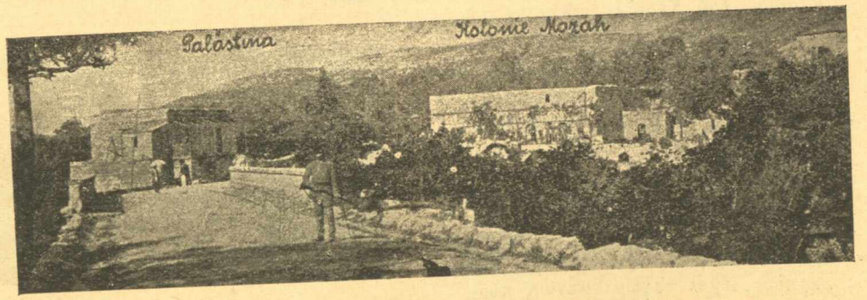

Η ΑΠΟΙΚΙΑ ΜΟΖΑ

ρείαν Δανείων ὀργανωθεῖσαν ὑπὸ τῆς Σιωνιστικῆς Τραπέζης τῆς Ἰόππης

8) *Ἀρτούφ*, εἰς δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπόστασιν τοῦ Σιδηροδρομικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Σιδηροδρόμου Ἰόππης-Ἱερουσαλήμ. 101 κατοίκους. Ἔκτασιν 4500 δουνάμ. Οἱ ἄποικοι αὐτῆς εἶναι ὅλοι σχεδὸν Βουλγαρικῆς καταγωγῆς. Ἠγοράσθησαν ἐκεῖ ἐσχάτως νέαι γαῖαι κατάλληλοι διὰ τὴν ἀμπελουργίαν.

9) *Μπεὲρ-Γιαακώβ*, πλησίον τῆς Ῥεχοβώθ. Ἀποικία μόλις ἱδρυομένη, ἔχει πρὸς τὸ παρὸν 30 μόνον κατοίκους.

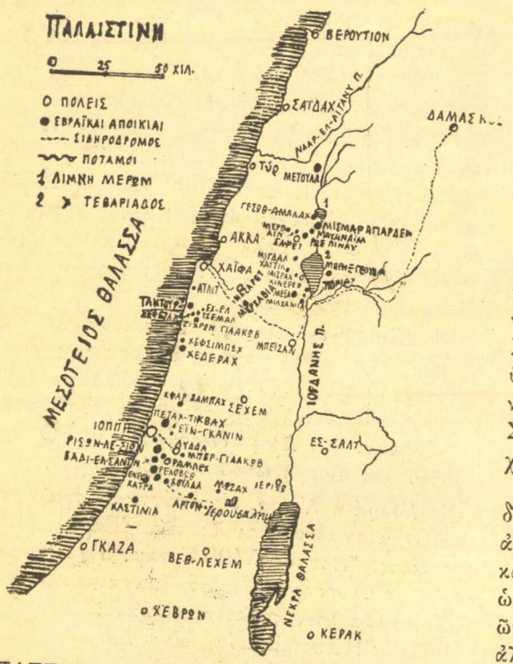

ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΕΒΡΑΪΚΩΝ ΑΠΟΙΚΙΩΝ

(σχεδ. ὑπὸ Δ. Φραζῆ)

10) *Μοζά*. Εἰς τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἀπόστασιν τῆς Ἱερουσαλήμ. 46 κατοίκους. Ἔκτασις 537 δουνάμ. Ἔχει ἀμπέλους, φυτείας ὀσπρίων, Συναγωγήν, μῦλον καὶ εἶναι ἐξοχικὸν ἐνδιαίτημα τῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλήμ.

11) *2ος Ἐλαιὼν τοῦ Χέρτζλ*, πλησίον τῆς Λίδδα σταθμὸς τοῦ Σιδηροδρόμου Ἰόππης-Ἱερουσαλήμ. Εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἑβραϊκοῦ Κεφαλαίου». Ἐλαιὼν καὶ παράρτημα τῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς «Μπετσαλέλ».

β'.) Πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰόππης.

12) *Πέταχ-Τικβά*. Ἡ σπουδαιοτέρα ἀποικία τῆς Ἰουδαίας. 1800 κατοίκους, ἔκτασις 19000 δουνάμ. Γῆ εὐφορωτάτη. Παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ἔχει πεφημισμένους πορτοκαλεῶνας καὶ ἀμπελῶνας. Ὑλικὴ κατάστασις ἐξαισία, μεγάλου μέλλοντος. Ἔχει πολλὰ σχολεῖα, Σωματεῖα ἀλληλοβοηθείας, ὡραίαν, Συναγωγήν, Λαϊκὸν Κέντρον, συσσίτιον διὰ τοὺς ἐργάτας, Ξενοδοχεῖον ὕπνου, Ὑπόγειον πρὸς φύλαξιν τῶν οἴνων καὶ βιβλιοθήκην.

13). *Ἐιν Γκανήμ*, ἡμίσειαν ὥραν τῆς Πέταχ-Τικβά. Ἱδρυθεῖσα ὑπὸ γεωργῶν. Ἕκαστος ἐργάτης κατέχει μικρὸν οἰκίσκον μετὰ λαχανοκήπου. Ἔκτασιν 3800 δουνάμ. Πρόκειται νὰ οἰκοδωμηθῇ ἐκεῖ Ὀρφανοτροφεῖον ὑπό τινος Γερμανικῆς Ἑβραϊκῆς Ἑταιρείας Ἀγαθοεργειῶν.

14) *Κφάρ Σαμπάχ*, εἰς ἀπόστασιν δύο ὡρῶν τῆς Πέταχ-Τικβάχ. Ἔκτασις 7200 δουνάμ. Μικρᾶς ἀναπτύξεως Ἔχει φυτείας ἀμυγδαλεῶν.

II. Ἀποικίαι τῆς Κάτω-Γαλιλαίας.

15) *Ζιχρὼν-Γιαακώβ*. Ἡ ὡραιοτέρα ἀποικία τῆς Παλαιστίνης, ὁμοιάζουσα μᾶλλον μικρὰν χαρίεσσαν πόλιν παρὰ χωρίον. 893 κατοίκους. Ἔκτασιν 29242 δουνάμ. συμπεριλαβανομένων καὶ τῶν χωρίων Ἄτλιτ, Ταντούρ, Σπάϊα καὶ Ἀλτζεμάλ. Ἔχει ἀμπελῶνας, ὑπόγειον πρὸς φύλαξιν τῶν οἴνων, ὡραίαν Συναγωγήν, Νοσοκομεῖον περιέχον 20 κλίνας, Σχολεῖον, Βιβλιοθήκην, Ἠλουργεῖον εἰς τὸ χωρίον Ταντοὺρ ἤδη κλειστόν.

16) *Χεδερά*. 199 κατοίκους, ἔκτασιν 29 200 δουνάμ. Ὑπέφερεν πολὺ ἀπὸ ἑλώδεις πυρετοὺς ἀλλ' ἐξυγιανθεῖσα δι' ἀπεράντων φυτειῶν εὐκαλύπτων δένδρων. Ἔχει πορτοκαλεῶνα καὶ ὡραῖον κῆπον λεμονεῶν «Γκὰν Σαμουέλ, ἐλαιῶνας, ἀμπελῶνας τινας, Σχολεῖον, Σωματεῖον ἀλληλοβοηθείας τῶν ἐργατῶν ἱδρυθὲν ὑπὸ τῆς Σιωνιστικῆς Τραπέζης τῆς Ἰόππης.

17) *Χεδερά*. 182 κατοίκους. Ἔκτασιν 18 000 δουνάμ. Ἔχει Σχολεῖον καὶ πρότυπον ἱπποστατικόν.

18) *Γιαμμά*. 12000 δουνάμ ἔκτασιν.

19) *Μεσάχ*. 17000 δουνάμ ἔκτασιν.

20) *Μιλχαμιά*. 10000 δουνάμ ἔκτασιν. Αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ἱδρυθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας «Ι.Ο.Α.» σχηματίζουσι σύνολον 605 κατοίκων.

Η ΑΠΟΙΚΙΑ ΡΕΧΟΒΟΘ

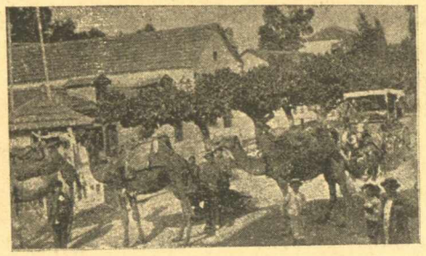

Η ΑΠΟΙΚΙΑ ΡΙΣΩΝ-ΛΕ-ΣΙΩΝ

21) *Μερχαυγιά*.

22) *Κινέρεθ*.

23) *Ἀχουζάχ*.

24) *Μπενέ-Γεουδά*. Αἱ τέσσαρες τελευταῖαι ἀποικίαι ἀπεκτήθησαν τελευταίως καὶ μόλις ἱδρύονται. Γῆ εὔφορος καὶ ἀφθόνως ἀρδευομένη, καταλληλοτάτη διὰ τὴν καλλιέργειαν δημητριακῶν καρπῶν. Κεῖνται καὶ αἱ τέσσαρες πέριξ τῆς λίμνης τῆς Γενησαρέτ.

III. Ἀποικίαι τῆς Ἄνω-Γαλιλαίας.

25). *Ῥώς-Πινά*. 602 κατοίκους. Ἔκτασιν 10985 δυνάμ. Περιεῖχεν ἄλλοτε μεταξουργεῖον κλειστὸν ἤδη. Ἔχει καλὸν Σχολεῖον. Πλησίον τῆς ἀποικίας ταύτης ὑπάρχει εὐρὺ γήπεδον 23854 δουνάμ, μὴ διανεμηθὲν ἔτι μεταξὺ τῶν ἀποίκων. Ἔχει ἐξαίσιον λειμῶνα, ἀμυγδαλεῶνας, ἐλαιῶνας, καὶ παράγει δημητριακοὺς καρπούς.

26) *Γεσώθ-Ἀμαλάχ*, Ὡραία ἀποικία κειμένη ἐπὶ γραφικοτάτης τοποθεσίας. 214 κατοίκους. Ἔκτασις 11000 δουνάμ. Ἔχει καλὸν Σχολεῖον.

27) *Μισμὰρ-Ἀγιαρδέν*. Μικρᾶς ἀναπτύξεως ἔτι. 111 κατοίκους. Ἔκτασις 4400 δουνάμ. Ἔχει Σχολεῖον.

28) *Μετουλάχ*. 305 κατοίκους. Ἔκτασις 12800 δουνάμ. Ἔχει Σχολεῖον. Ἡ ἀποικία αὕτη θὰ λάβῃ ἀναμφιβόλως μεγάλην ἐπέκτασιν.

Αἱ τελευταῖαι αὗται ἀποικίαι κεῖνται βορείως τῆς λίμνης τῆς Τιβεριάδος, οὐχὶ μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ καὶ πλησίον τῆς Πανέας. Ἡ χώρα εἶναι εὐφορωτάτη, ἀφθόνως ἀρδευομένη καὶ θεωρεῖται καταλληλωτάτη διὰ τὴν γεωργίαν.

Βόλος.

Δ. ΦΡΑΤΖΗΣ.

★ ★ ★ ★

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΧΕΡΤΣΑ

Ἡ 3 Ἰουλίου (20 Ταμούζ) εἶναι ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τοῦ Θεοδώρου Χέρζλ. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ λευκὴ ψυχὴ τοῦ Μεγάλου Ἑβραίου τῆς Διασπορᾶς ἀφῆκε τὴν γῆν διὰ νὰ πτερυγίσῃ πρὸς τὰ ὕψη. Γενικὸν πένθος βασιλεύει τὴν ἡμέραν ταύτην μεταξὺ τῶν Σιωνιστῶν. Ἀπὸ τοῦ μικροτέρου ὡς τὸν μεγαλείτερον, ἀπὸ τοῦ πλουσιωτέρου ὡς τὸν πτωχότερον, ἀπὸ τοῦ ἐνδοξοτέρου ὡς τὸν τα-

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΕΡΤΣΑ

πεινότερον, ἀπὸ ὅλους ἓν δάκρυ χύνεται τὴν ἡμέραν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον τοῦ προσφιλοῦς Ἀρχηγοῦ, εἷς λυγμὸς ἐξογκώνει ὅλων τὰ στήθη καὶ τὰ χείλη ὅλων κινοῦνται εἰς προσευχὴν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ Μεγάλου νεκροῦ. Ἀδελφοί μου, ἄς δρέψωμεν ἄνθη, ἄνθη λευκὰ τῶν ἀγρῶν καὶ ἄς ῥάνωμεν μὲ αὐτὰ τὴν πλάκα τοῦ ἐκλεκτοτέρου τέκνου τοῦ Ἰσραήλ. Ὀκτὼ ἔτη παρῆλθον ἀφ' ὅτου ὁ Θεόδωρος Χέρζλ ἔπαυσε νὰ ζῇ καὶ ὅσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα αὐτοῦ τόσον περισσότερον ἐκτιμῶμεν τὴν μεγάλην του ἀξίαν.

* * *

Κατὰ τὸ ἔτος 1895 ἔγεινεν ὡς γνωστὸν ἐν Παρισίοις ἡ στρατιωτικὴ καθαίρεσις καὶ ἡ πολυθρήλητος καταδίκη τοῦ Ἀλφρέδου Δρέυφους κατηγορουμένου ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσία.

Ὅλοι ἐνθυμοῦνται βεβκίως τὰς κρισίμους στιγμάς, τὰς ὁποίας διέτρεξεν ἡ φυλή μας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἡ μεγαλητέρα μερὶς τοῦ γαλλικοῦ τύπου—διὰ νὰ μὴ εἴπω ὅλη—ἐκηρύχθη κατὰ τοῦ προδότου καὶ ἐξεσφενδόνιζε μύδρους πεπυρακτωμένους κατὰ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους. Ἐπιτήδειοι δημοκόποι ἐφκνάτιζον τὸν ὄχλον καὶ ἐξήγειρον αὐτὸν κατὰ τῶν ἀθώων καὶ τῶν θυμάτων. Πανταχοῦ μία ἠκούετο φωνή: Θάνατος εἰς τοὺς προδότας! ἔξω τὰ παράσιτα! Ὁ Ἀντισημιτισμὸς ἐθριάμβευε. Οἱ ὁμόφυλοί μας συνεσταλμένοι, πεφοβισμένοι, κατησχυμένοι δια τὴν νομιζομένην προδοσίαν δὲν εἶχον τὴν δύναμιν οὐδὲ ν' ἀμυνθοῦν. Οἱ μεγάλοι ῥήτορες, σοφοὶ καὶ συγγραφεῖς μας εὑρέθηταν διὰ μίαν στιγμὴν πρὸ ἀδιεξόδου. Τὰ στόματά των ἀποτόμως ἐκλείσθησαν καὶ ἡ γραφίς των ἐλύγισεν.

Ἐν τούτοις κάποιος νεκρὸς Ἑβραῖος—35 μόλις ἐτῶν—ἀνταποκριτὴς τότε ἐν Παρισίοις τῆς αὐστριακκῆς ἐφημερίδος «Neue Freie Presse» ἐτόλμησε νὰ προβάλλῃ ὡς ὑπερασπιτὴς τῶν Ἑβραίων καὶ ἐξέδωκε ἐν μέσῳ γενικῆς καταπλήξεως καὶ θυμασμοῦ τὸ περιώνυμον βιβλίον «Τὸ Ἑβραϊκὸν Κράτος» Ὁ εὐθαρσὴς αὐτὸς Ἑβραῖος ἦτο ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ.

Αἱ πληγαὶ τοῦ Δρεύφους ἦσαν διὰ τὸν Χέρτζλ τὸ σύμβολον τῶν βασάνων τοῦ Ἰσραήλ. Εἶδε τὰς ἀδίκους ταλαιπωρίας καὶ συμφοράς, αἵτινες ἐβάρυναν τὴν φυλήν του, ἤκουσε τοὺς ἀθώους κλαυθμοὺς καὶ τὰς φωνὰς τοῦ ἄλγους τῶν κατακδιωκομένων ἀδελφῶν του καὶ ἡ μεγάλη ψυχή του ἠγανάκτησε, ἡ συνείδησίς του ἐξανέστη κατὰ τῆς τοικύτης ἀδικίας καὶ ἔκτοτε ἀφωτιώθη ὁλοψύχως εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς φυλῆς του. Ἐπὶ δέκα ὁλόκληρα ἔτη ἐβασανίσθη συγγράφων, πεκρινῶν, κάμνων διαλέξεις. ταξειδεύων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἐπισκεπτόμενος τοὺς πλουσίους ὁμογενεῖς του, διεγείρων τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἰσχυρῶν ὁμοφύλων του καὶ ἀναβοκατβαίνων τὰς κλίμακας τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀνακτόρων. Κατὰ τὸ περιπετιῶδες τοῦτο διάστημα συνήντησεν ἀπειράριθμα προσκόμματα, ἐδημιούργησεν οὐκ ὀλίγους ἀντιπάλους καὶ ἐπολέμησε μὲ πολλοὺς ἐχθρούς. Τὸν ἐξέλαβον ὡς ὀνειροπόλον, τὸν ἐχαρακτήρισαν ὡς χιμαιρικόν, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἀπηλπίσθη. δὲν ἀπεγοητεύθη. Καὶ ἐν τούτῳ ἀκριθῶς ἔγκειται τὸ μεγαλεῖον τῶν πράγματι μεγάλων ἀνδρῶν: δυσκόλως ἀπογοητεύονται.

Τὶ κατώρθωσεν ὁ Χέρτζλ μᾶς τὸ δεικνύει ἁπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τοῦ συγχρόνου σιωνισμοῦ καὶ τῶν ἔργων του. Ἀλλὰ τὸ μεγαλείτερον κατόρθωμά του εἶναι ἡ ἀφύπνησις τῆς μέχρι τότε κοιμωμένης ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν Ἑβραίων.

Ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ μᾶς ἔμαθε νὰ ὑπερηφανευόμεθα ὅταν λέγωμεν, ὅτι εἴμεθα Ἑβραῖοι καὶ ὄχι νὰ ἐρυθριῶμεν καὶ νὰ κρύπτωμεν τὰ ἑβραϊκὰ ὀνόματά μας. Ὅλα αὐτὰ ἀπῄτουε μίαν θυσίαν καὶ ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ ἐθυσίασν προθύμως τὸν ἑαυτόν του. Πλοῦτον, χρόνον, γνώσεις, ζωήν· ὅλα τὰ συνεισέφερεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς φυλῆς του.

* * *

Ἡ Ἑβραϊκὸς λαός, λέγει ὁ Μάξ Νορδάου ὁμιλῶν περὶ τοῦ Χέρτζλ εἰς τὴν «Σιωνιστικὴν Ἠχώ» τῶν Παρισίων ἐγέννησε πολλοὺς ἀνθρώπους μὲ τάλαντα. Ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἐγωϊσταὶ ἢ περιορισμένοι. Εἴχομεν πολλοὺς Ἀνρὶ Χάϊνε, ἀλλ' ἔψαλλον τὴν ἀγάπην μόνον. Εἴχομεν πολλοὺς Ἰεουδᾶ Ἀλεβῆ, ἀλλ' ἡ Ἑβραϊκή των ἔμπνευσις κατεναλίσκετο καθ' ὁλοκληρίαν εἰς ἁρμονικοὺς λυρισμούς. Εἴχομεν πολλοὺς Διζρακέλι, πολλοὺς Βενασὲ δὲν Ἰσραήλ, ἀλλὰ τὸ ἰδεῶδές των περιωρίζετο εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν Ἑβραίων ἐν Ἀγγλίᾳ. Εἴχομεν πολλοὺς Μένδελσον, πολλοὺς ἀποστόλους τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἐδίδασκον τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὰς πολυτίμους ἑβραϊκὰς παραδόσεις. Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν, ὁ ἑβραϊκὸς λαός ἐγέννησεν ἕναν ἄνθρωπον, ὅστις ἦτο τέλειος Εὐρωπαῖος, ἀλλὰ ταὐτοχρόνως καὶ ἐνθουσιώδης Ἑβραῖος, ὁ ὁποῖος ἔσχε τὸ πάθος τῆς πλέον ριζικῆς προόδου, ὅστις ἦτο ποιητὴς καὶ συγχρόνως πολιτικὸς διὰ τὴν ἑβραϊκὴν ἰδέαν, ὁ ὁποῖος ἦτο ῥήτωρ, ὅστις εἶχε πρακτικὸν πνεῦμα, ὁ ὁποῖος ἦτο συνετὸς ὅπου ἠμποροῦσε καὶ τολμηρὸς ὅπου ἔπρεπε. Ἕτοιμος πάντοτε εἰς θυσίας καὶ εἰς μαρτύρια, ἀκόμη, ἀνεξάντλητος εἰς ἐπιείκειαν καὶ ὑπομονήν. Ὑπερήφανος, ἄξιος, εὐγενής, ἀλλὰ καὶ μετριόφρων καὶ ἀδελφικὸς μὲ τοὺς ἁπλουστέρους καὶ τοὺς ταπεινοτέρους. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ, καὶ τὸν ἐχάσαμεν εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα τεσσάρων ἐτῶν».

* * *

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ἦτο ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ, οὗτινος τὸ ὄνομα προφέρει μὲ σεβασμὸν καὶ ἀγάπην σύμπας ὁ Ἑβραϊκὸς λαός καὶ τοῦ ὁποίου ἡ γλυκεῖα μορφὴ θὰ μένῃ ἐσαεί κεχαραγμένη εἰς τὰς καρδίας μας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι πολλοὶ προσεπάθησαν νὰ τὸν μιμηθοῦν ἀλλὰ—πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν—οὐδεὶς μέχρι σήμερον κατώρθωσε νὰ τὸν φθάσῃ. Ἦτο ἀπαράμιλλος. Μίαν ἡμέραν ἐνῷ συνέτρωγον ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ, ὁ δόκτωρ Μάξ Νορδάου καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Μαρμόρεκ, στρέφεται αἴφνης ὁ διάσημος φιλόσοφος καὶ λέγει πρὸς τὸν Χέρτζλ: «ἐὰν ἤμην θρησκόληπτος καὶ ἂν εἶχον τὴν συνήθειαν τῆς μυστικῆς φρασεολογίας θὰ ἔλεγον ὅτι ἡ ἐμφανισίς σου εἰς τὴν κρισιμωτέραν στιγμὴν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ εἶναι ἔργον προνοίας. Κατὰ τὴν ἀγωνιώδη αὐτὴν στιγμὴν χρειάζετο ἀνὴρ ἐξαιρετικὸς καὶ ἰδοὺ ἀναφύεσαι σὺ διὰ νὰ φέρῃς τὴν ἐλπίδα εἰς τοὺς ἀπηλπισμένους καὶ διὰ νὰ ἐγγυηθῇς περὶ τοῦ μέλλοντος εἰς τοὺς κατατρεχομένους».

Ἐν τῇ διακρινούσῃ αὐτὸν εἰλικρινῆ μετριοφροσύνῃ ὁ Χέρτζλ ἠρυθρίασεν εἰς τοὺς λόγους τούτους καὶ σχεδὸν ἠγανάκτησε.

«Ἀλλ' ὄχι· εἶπεν, ὄχι· πῶς δύνασαι νὰ ὁμιλῆς τοιουτοτρόπως σύ, ὅστις γνωρίζεις ἐν τούτοις τὴν ἀξίαν τῶν λέξεων; Οὐδὲν τὸ μοναδικὸν οὐδὲν τὸ ἐξαιρετικὸν ὑπάρχει ἐν τῷ προσώπῳ μου. Εὐθὺς ὡς ἤθελον ἐξαφανισθῆ ἑκατόν, χίλιοι ἄνθρωποι θὰ προσεφέροντο νὰ ἐξακολουθήσωσι μετὰ μεγαλειτέρου ζήλου τὸ ἔργον μας»

Ὁ Μάξ Νορδάου ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.

Ὁ Μαρμόρεκ τὸν ἐμιμήθη.

Ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ ἀπέθανε. Καὶ ὅμως οὔτε χίλιοι, οὔτε ἑκατὸν οὔτε κἂν εἷς προσεφέρθη νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ.

Ἦτο μοναδικός.

Βόλος ΑΒΡΑΜΙΝΟΣ Σ. ΦΡΑΤΖΗΣ

ΣΑΧΕΡ ΜΑΣΟΧ (συγγραφεὺς σλαῦος)

ΙΣΑΚ ΕΛΧΑΝΑΝ

ΕΝΑΣ ΗΡΩΣ ΙΣΡΑΗΛΙΤΗΣ

Ἦτο ἐποχὴ τῶν ἀπόκρεω, καθ' ἃς ἐπιτρέπονται χονδροειδέστεροι κἄπως ἀστεῖσμοί, ὅτε παρουσιάσθη ἐν τῇ ἑβραϊκῇ συνοικίᾳ τῆς Κρακοβίας, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, μεθυσμένος τις ἀξιωματικὸς καί, ἂν καὶ μετὰ κόπου ἵστατο ὄρθιος, ἀνεστάτωσε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Ὑβρίζων μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐκτύπα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τοὺς συναντῶντας αὐτὸν Ἑβραίους, ὅσοι δ' ἐξ αὐτῶν ἐκρύπτοντο εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ μικρά των ἐργαστήρια, τοὺς ἔσυρεν ἔξω, διὰ νὰ τοὺς ῥίψῃ εἰς τὰς ἀκαθαρσίας τῶν ὁδῶν.

Ὅπως ἐδείκνυε τὸ μῖσος του κατὰ τῶν Ἰουδαίων, οὕτως ἐξεδήλου τὴν εὐαρέσκειάν του διὰ τὰς ὡραίας Ἰουδαίας, μὲ τρόπον βάναυσον καὶ ἀνυπόφορον.

Ταλαντευόμενος ἀνὰ τὰς ὁδούς, ἔφθασε τέλος πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ πλουσίου ἐμπόρου Ἰωνᾶ. Ἐκεῖ εἶχον προφθάσει νὰ κλείσωσι τὴν θύραν τοῦ ἐμπορικοῦ ἀλλὰ ἡ ὡραία Λέα, ἡ πρεσβυτέρα τοῦ ἐμπόρου θυγάτηρ ἤτις, κιείπερ δωδεκαέτις, ἦτο ἤδη ἀληθὴς ἀκμαία γυνή, ὑπῆρξεν ἀρκετὰ ἀπρόσεκτος νὰ παρατηρήσῃ ἐκ τοῦ παραθύρου· ἡ περιέργειά της ὅμως ἐτιμωρήθη φοβερά. Μόλις τὴν εἶδεν ὁ μέθυσος, ἠθέλησε πάραυτα νὰ εἰσέλθῃ.

«Θὰ τὴν βαπτίσω, ἐφώναζε, θὰ τὴν κάμω γυναῖκά μου, μὰ τὸν ἅγιον Σεβαστιανόν.»

Ἡ Λέα ἐκρύβη ἔντρομος, ἀλλ' ὁ ἀξιωματικὸς θραύσας τὰς ὑέλους ἤρχισεν ὡς μαινόμενος νὰ ὠθῇ τὴν θύραν, ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἐνέδωκεν. Εἰσώρμησεν εἰς τὸ κατάστημα κατεπάτησε τὸν ἔμπορον καὶ ἔσυρε τὴν Λέαν ἀπὸ τὴν μακράν της κόμην εἰς τὴν πλησίον βρύσιν.

Συμφορά μας! ἐφώναζον οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ τῶν παραθύρων, ὅτε αἴφνης εἰκοσαετὴς ἀνὴρ ὁρμήσας ἀπέσωσε τὴν κλαίουσαν κόρην ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ μαινομένου ἀξιωματικοῦ. Ἦτο ὁ Ἰσὰκ Ἐλχανάν, ὁ μνηστὴρ τῆς Λέας. ''Βαχούρ,, ἤτοι νεαρὸς λόγιος ἀφιερῶν ὅλην του τὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Ταλμούθ.

«Τί τολμᾶς κρομμυοφάγε, τοκογλύφε, ἐφώνυζεν ὁ μέθυσος, ἄφες τὴν κόρην!»

Μὴ μ' ἐγγίξῃς, ἀπήντησεν ὁ Ἐλχανάν, καὶ μὴ πειράζῃς τὴν παρθένον ταύτην.

Ἀκόμη καὶ ἀπειλεῖς, παιδοκτόνε; ἐφώναζεν ὠρυόμενος ὁ Πολωνὸς καὶ ἔπλασε τὸν νέον ἀπὸ τὴν γενειάδα Ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξε δυνατὸν διὰ τῆς χειρὸς κτύπημα. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐταλαντεύθη, κατέπεσεν ἄφωνος καὶ ἔμεινε πρὸ τῆς βρύσης ἀκίνητος.

Ὦ δυστυχία! ἀπέθανεν; Ἐφώναζον πανταχόθεν. Ὁ Ἰσὰκ ἐξήπλωσε τὸν Πολωνὸν τὸν παρετήρησε καλῶς καὶ τὸν ἀφῆκε. Τῷ ὄντι ἀπέθανε, ἐμουρμούρισε.

Φωναὶ ἀπελπισίας ἠκούοντο πανταχόθεν καὶ πάντες ἔφευγον εἰς τὰς οἰκίας των. Ἐνῷ πᾶσαι αἱ θύραι καὶ πάντα τὰ παράθυρα ἐκλείοντο, ἡ δὲ ἑβραϊκὴ συνοικία ἠρημοῦτο, ἡ κατάχλωμος Λέα ἔσυρε τὸν μνηστῆρά της εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός της καὶ διὰ τῆς σκοτεινῆς κλίμακος εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Τί ἔκαμες; ἐψιθύρισε καταπίπτουσα ἐπὶ τοῦ διβανίου

Ἐπροστάτευσα τὴν τιμήν σου, ἀπήντησε μετὰ ἠρεμίας καὶ ὑπερηφάνως ὁ Ἐλχανάν.

Καλῶς ἔπραξες, φίλτατέ μου, εἶπεν ἡ Λέα ἀλλὰ τί θὰ γίνωμεν τώρα; Ἂν σ' εὕρουν ἐδῶ θὰ μᾶς κατακαύσουν.

Θὰ φύγω, εἶπεν ὁ νέος.

Ἀλλὰ πῶς καὶ ποῦ;

Βοήθησόν μοι, μόνον νὰ ἐξέλθω τῆς Κρακοβίας, ἀπήντησεν ὁ Ἐλχανάν, καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα δέν μοι μέλει.

Ἡ Λέα ἐσκέφθη ἐπὶ στιγμήν, ἔπειτα δὲ ἐφώναξε τὸν πατέρα της καὶ τὴν γραῖαν ὑπηρέτριαν.

Ἐν ᾧ ὁ Ἰωνᾶς ἐξύρισε τὸν νεανίαν, ἡ μνηστή του τῷ ἔκοψε τὴν κόμην. Ἔπειτα τῷ ἔδωκαν μεταξωτά τινα περικαλύμματα καὶ παλαιὸν κεφαλόδεσμον, ἐνεδύθη παλαιόν τι γυναικεῖον ἔνδυμα, ἔλαβεν εἰς τὸν βραχίονα κάλαθον μὲ σφαγμένας χῆνας ἐν αὐτῷ καὶ ἐξῆλθε διὰ τῆς ὀπισθίας θύρας.

Ἦτο καιρὸς διότι μόλις ἡ θύρα ἐκλείσθη ὄπισθέν του, ἡ περιπολία ἐκτύπα ἤδη ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας θύρας.

Εἰσελθόντες οἱ περίπολοι ἠρεύνησαν ὑβρίζοντες καὶ καταρώμενοι πᾶσαν γωνίαν τῆς οἰκίας, ἀλλὰ μάτην. Ὁ Ἐλχανάν, ὡς γραῖα, κεκυφής, ἔφθασε διὰ πληθύος σκοτεινῶν καὶ ὑγραρῶν ὁδίσκων εἰς τὸν ποταμὸν Βιστούλαν, ἐπέρασε διὰ λέμβου εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην, εὗρεν ἐκεῖ χωρικὴν ἅμαξαν, καὶ ἐνοικιάσας αὐτὴν ἔφθασε μετά τινας ἡμέρας εἰς τὴν Βαρσοβίαν, ὅπου ἤλλαξε ἔνδυμα παρά τινι φιλικῇ ἰουδαϊκῇ οἰκογενείᾳ καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν κατετάχθη ἐθελοντὴς εἰς τὸν βασιλικὸν στρατόν. Ἦτο τὸ ἔτος 1655, ὅτε ὁ βασιλεὺς τῆς Πολωνίας Ἰωάννης Καζίμηρος ἕνεκα τῶν ἐν τῇ μικρᾷ Ῥωσσίᾳ ταραχῶν τοῦ κατὰ τῶν Κοζάκων πολέμου καὶ τῆς ἀσταθοῦς πολιτικῆς του, εἶχε περιέλθει εἰς πόλεμον καὶ πρὸς τοὺς Ῥώσσους καὶ πρὸς τοὺς Σουηδούς. Οἱ Ῥῶσσοι ἑνωθέντες μετὰ τῶν Κοζάκων, εἶχον ἤδη κυριεύσει τὴν Σμολένσκην καὶ τὴν Βίλναν καὶ εἶχον προχωρήσει μέχρι Λεμβέργης.

Τότε παρουσιάσθη ἐν τῇ παλαίστρᾳ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος Γουσταῦος καὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν Μεγάλην Πολωνίαν, γενόμενος προθύμως δεκτὸς ὑπὸ τῶν δυσηρεστημένων εὐγενῶν. Ὅτε δὲ οἱ Σουηδοὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν Βαρσοβίαν, ὁ βασιλεὺς Καζίμηρος ἐδραπέτευσε εἰς τὴν Σιλεσίαν. Ὁ στρατός του ἀντετάσσετο ἀκόμη ἀσθενῶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Ἐκεῖ κατὰ πρῶτον διεκρίθη ὁ Ἰσὰκ Ἐλχανάν.

Σουηδός τις ἀξιωματικὸς προεκάλεσε τὸ σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἐλχανὰν ἀνῆκε, νὰ παραδοθῇ. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ἀποτεθαρρημένοι Πολωνοὶ ἀξιωματικοὶ συνεβουλεύοντο, ὁ Ἐλχανὰν ὥρμησε κατὰ τοῦ Σουηδοῦ, κατεβίβασεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἵππου καὶ τὸν ἔσυρεν αἰχμάλωτον εἰς τοὺς Πολωνούς.

Ὅτε δὲ ἐκυριεύθη ἡ Βαρσοβία καὶ τὰ τελευταῖα Πολωνικὰ στρατεύματα ηὐτομόλησαν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Σουηδίας, ὀλίγιστοι μόνον πιστοὶ διεξέφυγον τὴν νύκτα εἰς τὴν μονὴν Ζεντοχόβαν, μεταξὺ δὲ τούτων εὑρίσκετο καὶ ὁ Ἰουδαῖος τῆς Κρακοβίας Ἰσὰκ Ἐλχανάν.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ Σουηδοὶ κατεῖχον τὴν Πολωνίαν, ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῆς διέτριβεν ἐν τῇ ξένῃ, ὁ Αὐγοῦστος Κοδίσκης ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ὑπερήσπιζε τολμηρῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς τὴν μονὴν μετ' ὀλίγων γενναίων πατριωτῶν. Ὅτε δὲ εἶχε ἀποκρουσθῇ καὶ ἡ τελευταία αἱματηρὰ ἔφοδος καὶ ὁ Ἰσὰκ Ἐλχανάν, ὅστις εἶχεν ἀγωνισθῇ ὡς λέων κατάφυρτος ἐξ αἵματος ἐκάθητο ἐπὶ λίθου καὶ ἔδενε μόνος τὰς πληγάς του, ὁ εὐγενὴς μοναχὸς ἐπλησίασεν αὐτόν, τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα καὶ εἶπε «Ἰουδαῖε, εἶσαι ἄξιος στρατιώτης, ὁ θεὸς νὰ σ' εὐλογῇ!»

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀντιστάσεως εἰς τὴν μονὴν Ζεντοχόβαν ἀνεζωπύρωσε καθ' ὅλον τὸ κράτος τὸν πατριωτισμόν. Πανταχοῦ οἱ φίλοι τῆς πατρίδος ἔλαβον θάρος καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐνεργήσωσιν.

Ὁ Ἐλχανὰν ἔτρεχεν ὡς ἀγγελιοφόρος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διοργανῶν τὴν ἀντίστασιν. Ὀλίγον πρὶν λήξῃ τὸ ἔτος τῇ 29 Δεκεμβρίου 1655 πολλοὶ ἐξέχοντες μεγιστᾶνες συνωμολόγησαν συμμαχίαν ἐναντίον τοῦ Καρόλου Γουσταύου τῆς Σουηδίας καὶ ἐπανεκάλεσαν τὸν νόμιμον βασιλέα Ἰωάννην Καζίμηρον.

Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ κινήματος ἦσαν οἱ κόμητες Λανσοκαράσκη καὶ Πατάσκη. Ὁ Λανσοκαράσκη ἀντήμειψε τὸν Ἐλχανὰν διὰ τὴν ἀνδρείαν του ἀναγορεύσας αὐτὸν ἀξιωματικὸν μὲ τὴν προσωνυμίαν «ὁ Κρακοβιανός.»

Ὁ βασιλεὺς ἔσπευσε διὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῶν Καρπαθίων εἰς τὴν Γαλικίαν καὶ παρουσιάσθη εἰς Λεμβέργην, ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Πανταχόθεν ἔσπευσαν οἱ Πωλωνοὶ ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ βασιλέως Καζιμήρου καὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Σουηδῶν καὶ Ρώσσων, Ὁ Ἐλχανὰν διεκρίθη πολλάκις καὶ ἰδίως κατὰ τὴν αἱματηρὰν τριήμερον μάχην τῆς Πράγας. Ὅτε δὲ τέλος ὁ πόλεμος ἐτελείωσεν ἐν ἔτει 1660, ὁ Ἐλχανὰν εἶχε γίνῃ ταγματάρχης.

Ἐν τούτοις ἐν μέσῳ τῶν στρατοπέδων καὶ τῶν ποικίλων περιπετειῶν τοῦ πολέμου, ὁ Ἰσὰκ Ἐλχανὰν εἶχε μείνει πάντοτε ὁ μετριόφρων, ὁ σοφὸς καὶ ἐντροπαλὸς ὀπαδὸς τοῦ Ταλμούδ, οὐδέποτε δὲ ἐλησμόνησε τὴν ὡραίαν καὶ ἁγνὴν μνηστήν του. Μετὰ τὸν πόλεμον μετέβη εἰς Βαρσοβίαν.

Οἱ εὐγενεῖς περιποιήθησαν αὐτὸν καὶ ὁ Κρακοβιανὸς Ἰουδαῖος παρουσιάζετο ἀκόμη καὶ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως.

Ἡ βασίλισσα μάλιστα ἤρχισε νὰ ἐνδιαφέρηται περὶ αὐτοῦ, καὶ τὸν προσεκάλεσεν ἡμέραν τινὰ πλησίον της. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν πλουσίαν διακεκοσμημένην αἴθουσαν καὶ ἔκλινε τὸ ἕτερον γόνυ ἐνώπιόν της, ἡ βασίλισσα, ἥτις ἦτο νωχελῶς ἐξηπλωμένη ἐπὶ διβανίου, παρετήρησε πρῶτον καλῶς αὐτὸν καὶ ἔπειτα τῷ ἔνευσε νὰ σηκωθῇ. «Ἐλχανὰν Κρακοβιανέ, τῷ εἶπε μειδιῶσα, ἀρέσκεις εἰς τὰς γυναῖκάς μας. Τὸ γνωρίζεις ἢ ὄχι;

Ὁ Ἐλχανὰν ἠρυθρίασεν.

Ὦ!. πόσον ἀθῷος εἶσαι. ὀλίγον ὑπερβολικὰ ἀθῶος ὡς ἥρως πολέμου καὶ βασιλικὸς τῆς Πολωνίας ταγματάρχης. Ἐν τούτοις, οὐδένα λόγον ἔχεις νὰ ἐντρέπεσαι διὰ τοὺς ἐπὶ τῶν γυναικῶν θριάμβους σου.

Ἐγὼ αὐτὴ ἡ βασίλισσά σου, σοί ἐχάρισα τὴν εὐνοιάν μου καὶ θέλω νὰ σὲ ἴδω εὐτυχῆ.

Ὑποσχέθητί μοι νὰ ὑπακούσῃς.

Μοὶ εἶναι εὔκολον, γαληνοτάτη, νὰ ὀκολουθήσω τὰς διαταγάς σας, ἀπήντησεν ὁ ταγματάρχης.

Καλά, δός μοι τὸν λόγον σου.

Ἐφ' ὅσον αἱ διαταγαί σας, μεγαλειοτάτη, δὲν εἶναι ἐναντίον τῆς συνειδήσεως μου.

Πόσον προβλεπτικὸ; εἶσαι! Ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης δὲν ἦσο τοιοῦτος, προσέθηκεν ἡ βασίλισσα. Αὕτη λοιπὸν εἶναι ἡ θέλησίς μου. Θὰ λάβῃς γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἐγώ σοι ἐξέλεξα, Κρακοβιανέ, τὴν πλουσίαν καὶ ὡραίαν δεσποινίδα Ἐλισάβεθ Βαρατοσόβκην, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ βαπτισθῇς.

Πάλιν ὁ Ἐλχανὰν ἠρυθρίασε, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην πολὺ περισσότερον.

Κρίνατε ἡ ἰδία, μεγαλειοτάτη, εἶπε μετὰ μακρὸν δισταγμὸν, ἔχω μνηστὴν κόρην ὁμοεθνῆ μου, χάριν τῆς ὁποίας ἐγενόμην στρατιώτης καὶ ἡ ὁποία ὡρκίσθη νὰ μὲ περιμένῃ πιστὴ καὶ μὲ ὑπομονήν. Πρέπει τώρα, ὅτε μοι προσμειδιᾷ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χάρις τῆς εὐνοίας σας, νὰ προδώσω καὶ νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἐρωμένην τῆς νεότητός μου;

Ἡ βασίλισσα ἐσυλλογίσθη. Ἀπὸ πότε δὲν ἤκουσες τίποτε περὶ αὐτῆς; ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους.

Ἀπὸ πενταετίας.

Ἡ βασίλισσα παρετήρησε τὸν Ἐλχανὰν ἔκπληκτον καὶ πως οἰκτείρουσα αὐτόν, ἔπειτα ἐμειδίασε λεπτῶς καὶ εἶπε, «δός μοι τὸν λόγον σου, ὅπως ἐγώ σοι δίδω τὸν ἰδικόν μου. Θὰ μεταβῇς εὐθὺς μὲ τὸ τάγμα σου εἰς Κρακοβίαν. Ἂν εὕρῃς τὴν μνηστήν σου ἄγαμον καὶ πιστήν, τότε σᾶς εὐλογῶ. Ἂν ὅμως ὑπανδρεύθη ἄλλον, ἢ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ σου ἠγάπησε ἄλλον, τότε ἀνήκεις εἰς ἐμέ, Κρακοβιανέ, καὶ θὰ σὲ βαπτίσω ἐξάπαντος.

Συμφωνῶ, ἔχετε τὸν λόγον μου, ἀπεκρίθη ὁ Ἐλχανάν.

Ἡ βασίλισσα ἔτεινε αὐτῷ τὴν χεῖρα, καὶ ἐν ᾧ ἐκεῖνος τὴν ἐφίλει, προσεμειδία αὐτῷ μετὰ χάριτος καὶ μεγαλείου.

Ἦτο θυελλώδης τις τοῦ Νοεμβρίου ἑσπέρα· ὁ ἀνατολικὸς ἄνεμος κατεθορύβει ἐπὶ τῶν παλαιῶν καπνοδοχῶν καὶ πυκνὴ χιὼν κατεκάλυπτε τοὺς ναούς, τὰ μέγαρα τῶν εὐγενῶν κπὶ τὰς χαμηλὰς τῶν Ἰουδαίων οἰκίας τῆς Κρακοβίας. Ἐπὶ τῆς θύρας τοὺ πλουσίου ἐμπόρου Ἰωνᾶ ἐκτύπησαν δυνατά, οὗτος δὲ ἤνοιξεν αὐτὴν καὶ μετ' ὀλίγον εἰσήγαγεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς θυγατρός του δύο πολυτελῶς ἐνδεδυμένους Ἰουδαίους. Ἡ Λέα ἔκτοτε εἶχεν ἀναπτυχθῇ εἰς τελείαν γυναῖκα. Ὀλίγον χλωμὴ καὶ τούτου ἕνεκα συγκινητικωτέρα ἐν τῇ κατακτητικῇ της καλλονῇ, ἐκάθητο εἰς τὸ βάθος παραθύρου κύπτουσα ἐπὶ ἐργοχείρου, ὅτε δὲ ἤκουσε τὰ βήματα τῶν εἰσερχομένων ἔστρεψε τὸ ὡραῖόν της πρόσωπον πρὸς αὐτούς. Ἐκ τῶν ξένων ὁ εἷς ἐστάθη παρὰ τὴν θύραν ἐσκιασμένος, ὁ δ' ἕτερος μὲ ἡμιπολιὰν κόμην καὶ πώγωνα, ἐπλησίασε μετὰ σεβασμοῦ τὴν Λέαν καὶ «Ἐστάλην ὑπὸ τοῦ ἐν Κιέβῳ πλουσίου Ἀβραὰμ υἱοῦ τοῦ Ναθάν, εἶπε, διὰ νὰ ζητήσω τὴν λευκήν σου χεῖρα, ὡραία καὶ συνετή κόρη τοῦ Ἰωνᾶ, διὰ τὸν υἱόν του Ἐφράϊμ, ἔγγονον τοῦ σοφωτάτου Νάθαν, ραββίνου Σανδομίρης.

Μεγάλη τιμή, ἀπήντησεν ἀνορθωθεῖσα ἡ Λέα, καὶ εὐχαριστῶ δι' αὐτήν, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ γίνω γυνὴ οὐδενὸς ἀνδρός, οὐδὲ τοῦ ἀξιολογωτάτου.

Καὶ διατὶ ὄχι; ἠρώτησεν ὑπογελῶν ὁ ξένος.

Διότι εἶμαι μνηστὴ τοῦ Ἰσὰκ Ἐλχανάν, ἀπήντησεν ἡ Λέα, ὅστις χάριν ἐμοῦ ἐφόνευσεν ἄθλιόντινα, καὶ ἠναγκάσθη ἕνεκα τούτου νὰ δραπετεύσῃ· εἰς τοῦτον θὰ μείνω πιστὴ μέχρι τάφου, διότι εἰς ἐκεῖνον ἀνήκει ἡ καρδία μου καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀγαπήσω ἄλλον.

Τότε πλέον ὁ ἀνὴρ ὅστις περιτετυλιγμένος μὲ σκοτεινὸν μανδύαν, ἵστατο παρὰ τὴν θύραν ἐσκιασμένος δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ κρατηθῇ. Ἔρριψε τὸν μανδύαν καὶ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Λέας.

— Ὁ Ἐλχανὰν ὁ ἀγαπημένος μου! ἐφώναξεν αὕτη καὶ περιέσφιγξε τὸν νομιζόμενον ἀπολωλότα περιπαθῶς ἐπὶ τοῦ στήθους της. Ὁ μετὰ τοῦ Ἐλχανὰν ἐλθὼν γέρων, ὁ ἐκ Ταρνόβου θεῖός του Λάζαρος, ἐγκατέλιπεν ἠρέμα τὸ δωμάτιον. καὶ οἱ πιστοὶ ἐρασταὶ ἐκάθηντο παρὰ τὸ παράθυρον καὶ ἤρχισαν ἐγκάρδιοι ἐρωταποκρίσεις καὶ διηγήσεις ἀτελείωτοι

Τὴν ἀκόλουθον ἡ ἑβραϊκὴ συνοικία ἦτο καταστόλιστος. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἠκούσθησαν σάλπιγγες. Ὁ Ἰσὰκ Ἐλχανὰν ὁ Κρακοβιανὸς εἰσήρχετο ἔφιππος καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ τάγματός του εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν συνοικίαν. Χιλιάδες περιέργων ἐπλήρουν τὰς ὁδούς, τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, πάντες ἐζητοχραύγαζον τὸν νικητὴν καὶ ἔρριπτον αὐτὸν μὲ ἄνθη· Οἱ ῥαββῖνοι ἐχαιρέτισαν αὐτὸν μὲ τοὺς Νόμους ἀνὰ χεῖρας διὰ προσφωνήσεως κολακευτικωτάτης.

Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Ἰωνά, ἡ Λέα ἀστρόπτουσα ἐκ καλλονῆς καὶ χαρᾶς ἔρριψε πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐξώστου μεγάλον λαμπρὸν στέφανον, τὸν ὁποῖον ἐδέχθη ἐπὶ τοῦ ξίφους του καὶ περιέβαλε δι' αὐτοῦ τὸν λαιμὸν τοῦ ἵππου του.

Μίαν ὥραν κατόπιν ὁ ῥαββῖνος Μωϋσῆς, μέγας ῥαββῖνος τῆς κοινότητος, ηὐλόγει εἰς τὴν Συναγωγὴν τούς γάμους τοῦ Ἰσὰκ Ἐλχανὰν μετὰ τῆς ὡραίας Λέας.

Η ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΔΙΔΑΧΗ ΕΙΣ ΑΓΓΛΙΚΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Newington Green τοῦ Δονδίνου λειτουργοῦντος τοῦ Δρος. Ι. Λ. Ταϊλορ, ὁ κ. Max Hunterberg ἔκαμε διδαχὴν περὶ τῆς δίκης καὶ τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἑβραίων. Ὁ ὁμιλητὴς εἶπε ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς.

«Ἀπὸ πολλὰ ἔτη ἓν πρᾶγμα ἐπισύρει τὴν προσοχήν μου· ὅτι δηλαδὴ οὐδέποτε ἤκουσα Ἕλληνα κατηγορούμενον ὅτι ἔδωσε τὸ κώνειον εἰς τὸν Σωκράτην, οὔτε Γάλλον ὡς καρατομήσαντα τὸν Λουδοβῖκον ΙΣΤ' οὔτε ἄγγλον ὡς ἀποκεφαλίσαντα τὸν Κάρολον Ι. Ἐὰν δὲ χριστιανόπαις μαθητὴς ἐρωτηθῇ ποῖος ἐφόνευσε τὸν Ἰούλιον Καίσαρα δὲν θὰ ἀπαντήσῃ ὅτι τὸν ἐφόνευσαν οἱ Ρωμαῖοι ἀλλ' ὁ Βροῦτος ὁ Κάσσιος κτλ. Ἐρωτήσατέ τον ὅμως ποῖος ἐφόνευσε τὸν Χριστόν, καὶ θὰ σᾶς ἀναφέρῃ ἀμέσως ὄχι τὸν Καϊάφαν καὶ τὸν Πιλάτον ἀλλὰ τοὺς ἑβραίους ἐννοῶν πάσας τὰς γενεὰς αὐτῶν καὶ τοὺς συγχρόνους! Προσέτι, ἀφ' ἑνὸς οἱ Ἑβραῖοι κατηγοροῦνται καὶ καταδιώκονται διότι ἐσταύρωσαν τὸν Χριστόν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Χριστιανὸς ψάλλει εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὲ ἀγαλλίασιν καρδιᾶς «Ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δι' ἐμέ». Καὶ ἡ τραγικοκωμωδία αὕτη παίζεται χίλια ὀκτακόσια τώρα χρόνια καθ' ὅλην τὴν Χριστιανωσύνην, φέρουσα ζημίας, μῖσος καὶ διωγμοὺς εἰς τοὺς Ἑβραίους. Καὶ τώρα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 20ῆς ἑκατονταετηρίδος, εἰς ἐποχὴν ὑψηλῆς παιδεύσεως καὶ πολιτισμοῦ, οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης εἶναι θύματα τῶν αὐτῶν ὠμοτήτων καὶ τῆς αὐτῆς ἀπανθρωπίας, οἵων καὶ κατὰ τὸν Μεσαιῶνα. Ἕκαστον Πάσχα οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ρωσσίας διατρέχουν κίνδυνον νὰ σφαγοῦν διότι οἱ ρῶσσοι πατέρες διδάσκουν εἰς τὰς ἐκκλησίας· «οἱ Ἑβραῖοι ἐσταύρωσαν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Χριστιανωσύνης.» Ἀναφέρων ἔπειτα τὴν γελοίαν συκοφαντίαν τοῦ αἵματος, ὁ Κ. Hunterberg ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τῆς φρικώδους καταστάσεως χώρας εὐρωπαϊκῆς τῆς Ρωσσίας, ὅπου τέτοια συκοφαντία ἔχει πέρασιν, ἐνώπιον Ὑπουργῶν, ἱερέων καὶ Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἀδιαφοροῦν διὰ τοὺς διωγμοὺς λαοῦ ἀνυπερασπίστου, ὁ ὁποῖος ἔδωσε εἰς αὐτοὺς μίαν θρησκείαν, ἕνα Θεὸν καὶ ἕνα σωτῆρα.

Τέλος ἐξηγήσας τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔφερον ἀναγκαίως εἰς τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν σωτηρίον τῶν ἐθνῶν, ὁ ὁμιλητὴς συνεπέρανεν ὡς ἑξῆς. «Ὥστε βλέπετε ἀδελφοί, ὅτι διὰ προῦξιν ἡ ὁποία θὰ ἐπεβάρυνεν τὸ πολὺ ὀλίγους ἑβραίους μιᾶς ἐποχῆς ὁλόκληρος φυλὴ ὑπεβλήθη εἰς διαρκεῖς διωγμοὺς καὶ ἐξευτελισμούς. Ἀλλὰ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἱερεῖς καὶ Ἐπίσκοποι δὲν θὰ νομίσουν ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἐπὶ τῆς γῆς προτοῦ παύσῃ ὁ κατὰ τῶν ἑβραίων διωγμός, προτοῦ λόβῃ τέρμα ὁ μεσαιωνικὸς θρῦλος ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἐφόνευσαν τὸν Χριστὸν» ἐνθυμούμενοι μᾶλλον εὐγνωμόνως ὅτι ὁ ἑβραῖος Ἰησοῦς ἀπέθανε διὰ τὴν σωτηρίαν των.

Η Β'. ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΩ

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ

Ἡ σκεπτομένη ἀνθρωπότης ἑώρτασε φέτος τὴν Βαν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Ρουσσώ. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ρουσσώ, οἱ Ἑβραῖοι ἐκτὸς ἴσως μόνης τῆς Ὁλλανδίας, ὅπου ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως ἠδυνήθη νὰ παράγῃ μεταξὺ αὐτῶν ἕνα Σπινόζα, ἦσαν οἱ παρίαι τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Ρουσσὼ δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ συμμερισθῇ τὸ γενικὸν αἴσθημα τῆς ἐποχῆς του σχετικῶς πρὸς τὸ περιφρονημένον θρήσκευμα. Περὶ ἑβραίων δὲ ἅπαξ μόνον ὁμιλεῖ εἰς τὸ Δον βιβλίον τοῦ «*Αἰμιλίου*» μόνον ἐπεισοδιακῶς κατὰ τὴν περίφημον ἐξομολόγησιν τοῦ ἐκ Σαβοΐας ἐφημερίου ἵνα ἀποδείξῃ πόσον ὀλίγη βαρύτητα ἔχουν οἱ μονομερεῖς δογματικοὶ ἰσχυρισμοί. Ἰδοὺ ἡ σχετικὴ περίεργος περικοπή.

«Γνωρίζετε, πολλοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι νὰ ἔλαβον τὸν κόπον νὰ ἐξετάσουν σοβαρῶς τὶ ὁ ἑβραϊσμὸς ἰσχυρίζεται κατ' αὐτῶν; Ἐὰν τις εἶδε τι περὶ τούτου, τὸ ἀνέγνωσεν εἰς βιβλία χριστιανῶν. Ὡραῖος τῇ ἀληθείᾳ τρόπος νὰ γείνῃ τις ἐνήμερος τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ἀντιπάλων των! Καὶ πῶς ἄλλως; Ἐὰν τις ἐτόλμα νὰ δημοσιεύσῃ παρ' ἡμῖν βιβλία εὐνοοῦντα δημοσίᾳ τὸν ἰουδαϊσμόν, θὰ ἐτιμωροῦμεν τὸν συγγραφέα, τὸν ἐκδότην καὶ τὸν βιβλιοπώλην. Ἡ μέθοδος αὕτη παρέχει εὐχέρειαν καὶ βεβαιότητα νὰ εὕρῃ τις πάντα δίκαιον. Ὅσοι δὲ εἶναι εἰς θέσιν νὰ συζητοῦν μὲ ἑβραίους δὲν μανθάνουν πλειότερα. Οἱ ἀτυχεῖς αἰσθάνονται ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὴν διάκρισίν μας, ἡ τυραννία τὴν ὁποίαν ἐξασκοῦμεν ἐπ' αὐτῶν τοὺς καθιστᾷ δειλούς. Γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀδικία καὶ

ἡ σκληρότης πολὺ ὀλίγον στοιχίζουν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην. Δύνανται νὰ εἴπουν τι χωρὶς νὰ ἐκτίθενται νὰ τοῖς φωνάζωμεν ὦ τῆς βλασφημίας; Ὁ θρησκευτικός μας ζῆλος εἶναι προϊὸν τῆς ἀπληστείας, αὐτοὶ δὲ πρέπει νὰ ἔχουν ἄδικον ἀφοῦ εἶναι τόσον πλούσιοι! Οἱ σοφώτεροι, οἱ πλέον πεφωτισμένοι μεταξὺ αὐτῶν, εἶναι πολλάκις οἱ μᾶλλον προφυλακτικοί. Δύνασθε ἑπομένως νὰ κάμετε νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ κανένα ἄθλιον ἑβραῖον, διὰ νὰ κακολογήσῃ τὴν θρησκείαν του ἐπὶ πληρωμῇ. Δύνασθε νὰ προκαλέσητε συζήτησιν μὲ χαμερπεῖς τινας ματαπράτας, οἱ ὁποῖοι θὰ ὑποχωρήσουν δῆθεν διὰ νὰ σᾶς καλακεύσουν· θὰ θριαμβεύσετε τῆς ἀγραμματοσύνης των καὶ τῆς δειλίας των, ἐνῷ οἱ σοφοί των θὰ χαμογελοῦν μυστικὰ διὰ τὴν ἐλαφρότητά σας.

Ἀλλὰ πιστεύετε ὅτι θὰ ἠδύνασθε νὰ θριαμβεύσητε αὐτῶν τόσον εὐκόλως εἰς χώρας ὅπου θὰ ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ; Εἰς τὴν Σορβόνην, εἶναι φανερὸν καθὼς ὁ ἥλιος ὅτι αἱ προφητεῖαι περὶ Μεσσίου ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Παρὰ τοῖς ραββίνοις δὲ τοῦ Ἀμστερδόμ, εἶναι ἐξ ἴσου φανερὸν ὅτι δὲν ἔχουν μὲ αὐτὸν καμμίαν σχέσιν. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμέ, δὲν πιστεύω ὅτι θὰ λάβω σαφῆ γνῶσιν τῶν ἰσχυρισμῶν τῶν ἑβραίων, ἐὰν δὲν ἔχουν πρῶτον κράτος ἐλεύθερον, σχολεῖα, πανεπιστήμια, ὅπου νὰ δύνανται νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ συζητοῦν ἀκινδύνως. Τότε μόνον θὰ γνωρίσωμεν τί ἔχουν νὰ εἰποῦν.

(Ρουσσώ «Αἰμίλιος» Βιβλίον Δον)

ΕΠ' ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΣΗΡΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΟΕΒΡΑΙΟΙ ΚΑΙ Η ΣΗΡΟΤΡΟΦΙΑ

Προσκληθέντες παρὰ τοῦ ἀκαμάτου συναδέλφου κ. Δαμβέργη ἐπεσκέφθημεν τὴν ὡραίαν Σηροτροφικὴν Ἔκθεσιν, ἡ ὁποία διοργανώθη μὲ σκοπὸν νὰ δείξῃ ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν τὶ γίνεται ἐν Ἑλλάδι καὶ ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις σχετικῶς μὲ τὴν παραγωγὴν κουκουλίων καὶ ὑφαντουργίαν τῆς μετάξης, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν σηροτροφίαν νὰ δώσῃ μίαν πραγματογνωστικὴν διδασκαλίαν πρὸς προαγωγήν. Ἡ καλλιέργεια μεταξωσκολήκων ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ὑφαντουργίαν ἀποτελεῖ ἐργασίαν ὡραίαν, προσοδοφόρον, εὔκολον, δυναμένην νὰ αὐξάνῃ τὰς πλουτοπαραγωγικὰς δυνάμεις τῆς πατρίδος μας, προαγωμένην δὲ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς ὅλα τὰ ἑλληνικὰ μέρη εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν τελειότητα, τῆς ὁποίας κάμποσοι ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ μᾶς ἔδωσαν ἐξαίσια δείγματα εἰς τὴν Ἔκθεσιν καὶ ἡ ὁποῖα πλουτίζει σήμερον δι' ἀκμαζούσης βιομηχανίας ἄλλας χώρας, ἡ ὡραία βιομηχανία θὰ εὑρεθῇ εἰς ἁρμονίαν μὲ τὴν ἔμφυτον καλαισθησίαν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Θὰ ἐκπλήξωμεν ἴσως τοὺς ἀναγνώστας μας ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἀνέκαθεν ἡ σκωληκοτροφία καὶ ἡ μεταξουργία εἶχον προαχθῇ ἐν Ἑλλάδι εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἰδίᾳ τῶν Θηβαίων τοιούτων. Ἡ σηροτροφικὴ βιομηχανία τῶν Ἑλλήνων προγόνων μας θὰ ἔλαβε ἀφετηρίαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μετάξης εἰς Εὐρώπην. Διότι τὸ 840 βλέπομεν αὐτὴν ἀκμάζουσαν εἰς Θήβας. Ὁ μέγας ἱστορικὸς τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ Γκραίτς ἀναφέρει περίεργον γνωμοδότησιν Μεγάλου Ραββίνου (Γκκών) τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὸν ὁποῖον συνεβουλεύθησαν ἐὰν ἐπετρέπετο νὰ τρέφωσι τοὺς μεταξοσκώληκας ἀπὸ σάββατον τὸ ὁποῖον ἀπέφευγον νὰ κάμωσι *ἀνέκαθεν*! Ὁ Γκκὼν ἐγνωμοδότησε ὅτι ἐπετρέπετο. Ὁ Βενιαμὶν ἐκ Τουδέλης εὗρεν κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα δύο χιλιάδας περίπου ἑβραίους εἰς Θήβας, τοὺς ἀρίστους ἐν Ἑλλάδι ἐργάτας μετάξης καὶ πορφυροβάφους. Τὴν τῶν Θηβῶν ὑφαντικὴν τέχνην προσεπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ χρονογράφος Νικήτας λέγων ὅτι οἱ Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐλάμβανον ἐκ Κορίνθου καὶ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐκ τῶν Θηβῶν τὰ πολύτιμα φορέματα τὰ ὁποῖα ἔστελλον ὡς φόρον εἰς τὸν Βασιλέα τῶν Περσῶν (Μαυρογιάννης Ἰσρ. Χρον. ἔτος Α. ἀριθ. 6.)

Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι οἱ ἑβραῖαι Θηβαῖαι διεκρίνοντο καὶ ἐπὶ καλλονῇ, ὁ δὲ γάλλος Δυλοὰρ εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν συμπατριώτην του Μενὰζ λέγει ὅτι αἱ ἑβραῖαι τῶν Θηβῶν εἶναι αἱ ὡραιότεραι γυναῖκες τοῦ κόσμου!

Ὥστε ἐὰν οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες ἑβραῖοι θελήσουν ποτὲ νὰ συντελέσουν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς πατρίδος των διὰ τῆς σηροτροφικῆς βιομηχανίας, θὰ λεχθῇ ὅτι ἐπανέρχονται εἰς παλαιὰν τῶν προγόνων των παράδοσιν.

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Μανθάνομεν εὐχαρίστως ὅτι ἡ παροικία τῶν ἠπειρωτῶν Ἑβραίων εἰς Νέαν Ὑόρκην, ἡ ἀποτελουμένη ἐκ τριακοσίων περίπου οἰκογενειῶν, εἶναι πρότυπον ἐργατικότητος καὶ ἐντιμότητος εἰς τὴν κοσμόπολιν ἐκείνην. Οἱ Ἑβραῖοι ἠπειρῶται διατηροῦσι τὸν πάτριον αὐτῶν χαρακτῆρα, προσπαθοῦντες ἵνα καὶ τὰ παιδιά των τὰ ἀνατρεφόμενα εἰς Ἀμερικὴν μάθωσι τὴν ἑλληνικὴν τὴν ὁποίαν οἱ πατέρες των ὁμιλοῦσι ἀπὸ δισχίλια καὶ πλέον χρόνια. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικόν, καθὼς μανθάνομεν, ὅτι οἱ ὁμόθρησκοί μας ἐκεῖνοι οἱ ἑλληνόφωνοι συναισθάνονται ἐν τῇ ξένῃ τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς των, ὡς ἀνήκοντες δηλαδὴ εἰς τὸν ἀρχαιότερον ἑβραϊκὸν συνοικισμὸν τῆς Εὐρώπης,

διατηροῦντα ἀπὸ αἰῶνας τὰ ἤθη τὰ ἔθιμα καὶ γλῶσαν τῶν προγόνων.

Ἡ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεώρησις» μέλλουσα νὰ ἐπισκεφθῇ μηνιαίως καὶ τοὺς ὁμοδόξους ἠπειρώτας εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας θὰ γίνεται ὁ κρῖκος ἑνώσεως μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν συμπατριωτῶν των τῶν Ἰωαννίνων, φροντίζουσα νὰ λάβῃ μηνιαίας ἀνταποκρίσεις ἐξ Ἰωαννίνων καὶ Νέας Ὑόρκης.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ. Κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν «Ἀχερούτ» ἀντιπρόσωπος νομαδικῆς ἑβραϊκῆς φυλῆς ἐκ τῶν περιχώρων τοῦ Χαλεπίου ἔφθασεν εἰς Ἱερουσαλὴμ μὲ πρόθεσιν νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς Παλαιστίνην πλησίον τῶν ἀποικιῶν.

ΓΑΛΛΙΑ. Ὁ Σύλλογος τῆς ἑβραϊκῆς νεολαίας τῆς Λυὼν ἐώρτασε τὴν 50δα της. Ἤρχησε μὲ 100 φρ. Κεφάλαιον καὶ σήμερον ἔχει 50. 000 καὶ 300 μέλη.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 70δος τοῦ καθηγητοῦ Ἑρμάνου Κωὲν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μάρβουργ, ἡ ἀνωτέρα Σχολὴ ἑβραϊκῶν ἐπιστημῶν Βερολίνου εἶδος Πανεπιστημίου, ἔλαβε δωρεὰν ἐξ 125 000 καὶ ἄλλην 100, 000 φράγκων ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ Φίλιππσον πρὸς ἵδρυσιν μιᾶς ἕδρας θρησκευτικῆς φιλοσοφίας καὶ μιᾶς ἕδρας ἱστορίας τῶν ἑβραίων καὶ τοῦ ἑβραϊσμοῦ.

—Οἱ Ἑβραῖοι Γερμανίας ἀποτελοῦν τὴν μᾶλλον εὐπαίδευτον, καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν κοινωνίαν τοῦ κόσμου. Συνδυάζουν τὴν ἐπιστήμην μὲ τὴν καλλιτεχνίαν, τὴν φιλοσοφίαν μὲ τὴν βιομηχανίαν. Οὕτως ὁ κ. Ἔδουαρ Γολδστάϊν **ἔμπορος** ἔλαβεν ἐσχάτως τὸν τίτλον διδάκτορος νομικῆς καὶ φιλοσοφίας ἐπ' εὐκαιρίᾳ σχετικῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων του. Ἄλλος **ἔμπορος** ὁ Μὰξ Σλέσιγγερ ἐπισύρει τώρα, τὴν προσοχὴν τοῦ τύπου μὲ τὸ σύγγραμμά του. Ἡ Ἱστορία τοῦ Συμβόλου.

ΕΛΒΕΤΙΑ. Εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ζυρίχης ἐδιδάχθησαν φέτος· **Ἑβραϊκὴ γραμματικὴ μὲ ἀσκήσεις· Ἑρμηνεία Ἱερεμίου·—Ἱστορία τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ. Ἀνάγνωσις τοῦ Ταλμούδ-Μισνᾶ (Ἰομᾶ).—Βιβλικὴ γεωγραφία.**

ΟΥΓΓΑΡΙΑ. Ὁ Δῆμος Βουδαπέστης ηὔξησεν ἀπὸ 60, 000 εἰς 200,000 κορώνας τὴν ἐπιχορήγησιν εἰς τὴν Ἰσραηλιτικὴν Κοινότητα διὰ τὰ σχολεῖα καὶ ἄλλα κοινοτικὰ καθιδρύματα.

ΑΥΣΤΡΙΑ. Ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Αὐστριακῆς Βουλῆς ἐξεφράσθη ὡς ἑξῆς περὶ τοῦ ἑβραϊκοῦ ζητήματος. «Οἱ Ἑβραῖοι ἀποτελοῦν φυλήν, κατ' ἄλλους ἔθνο. Ὁπωσδήποτε ἐπιδοκιμάζω τὸν Ἑβραῖον τὸν λέγοντα. Εἶμαι Ἑβραῖος καὶ οὐδὲν πλέον. Ἀνήκει ὄντως εἰς λαὸν πολιτισμένον ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἔχει λόγους νὰ ἐντραπῇ. Ἀτυχὴς ὁ ἄνθρωπος ποῦ δὲν αἰσθάνεται ἑαυτὸν τέκνον τοῦ λαοῦ του, ὁ ὁποῖος δὲν ζῇ καὶ δὲν ἐργάζεται μεταξὺ τῶν ἰδικῶν του. Μίαν κατηγορίαν μόνον Ἑβραίων ἀποστρέφομαι, τοὺς λέγοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἑνὸς ἑβραϊκοῦ λαοῦ, ποῦ θέλουν νὰ ἀφαιρέσουν τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικότητος εἰς τὸν ἰουδαϊσμόν. Ἄνθρωποι ἔχοντες τὴν τιμὴν νὰ ἀνήκουν εἰς λαόν, ὁ ὁποῖος ἠδυνήθη, ἐπὶ δισχίλια ἔτη, εἰς τὸ μέσον τοῦ αἵματος καὶ τῶν δακρύων, νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀτομικότητά του συντελῶν οὕτω εἰς τὸ μεγάλον ἐκπολιτιστικὸν ἔργον, τοιοῦτοι ἄνθρωποι δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ ὁμιλοῦν περιφρονητικῶς περὶ τῆς φυλετικῆς ἰδέας.

Οἱ σιωνισταὶ εἶναι λογικοί. Ζητοῦν τὴν ἀφύπνησιν τοῦ ἔθνους των, τὴν ἀνάστασιν τῆς γλώσσης των. Ἐξ ὅσων δὲ μανθάνω ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι ἐπιδεκτικὴ ἀναπτύξεως καὶ ὁμιλεῖται ἀπὸ πολλούς....

ΙΤΑΛΙΑ. Ὁ Πάπας Πῖος Ι. ἔχει στενὸν φίλον τὸν ἑβραῖον βουλευτὴν Ρομανὶν-Ἰακούρ ἐκ Βενετίας, ὁπόθεν ἡ Α. Α. κατάγεται.

Εἰς Βενετόν, ἐπισκεφθέντα τὸν Πάπα κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1909, ὁ Πάπας εἶπεν αὐτολεξεί: «Δὲν ἔλειπε ἄλλο νὰ μοῦ καταψηφίσουν τὸν παλαιὸν φίλον μου Ρομανὶν Ἰακούρ!... Τὸν κατηγοροῦν ὅτι εἶναι ἑβραῖος ἀλλ' εἶναι ἐντιμότατος καὶ λαμπρὸς ἄνθρωπος, καὶ θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἐὰν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ὡμοίαζον μὲ τοῦτον τὸν Ἑβραῖον.

Μίαν φορὰν ὅτε ὁ νῦν Πάπας ἦτο Ἐπίσκοπος τῆς Μάντοβας, ἐπεσκέφθη τὸν προκατοχόν του Λέοντα ΙΓ'. ἐρωτηθεὶς παρὰ τούτου, ποῖοι καθολικοὶ ἦσαν γενναιότεροι εἰς ἔργα ἀγαθοεργά, ἐὰν οἱ ἀριστοκράται καθολικοὶ ἢ οἱ ἀστοί, ὁ νῦν Πάπας ἀπήντησεν.

Πανιερώτατε—Οἱ καλλίτεροι καθολικοὶ τῆς Μάντοβας εἶναι οἱ Ἑβραῖοι.

ΕΒΡΑΪΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ. Ἐνῷ μερὶς τοῦ κερκυραϊκοῦ τύπου κατηγόρει τοὺς ἰσραηλίτας Κερκύρας **ὅλους** ὡς εἴθισται ἐπειδὴ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον ἀποσύρει τὰ κορίτσια των ἀπὸ τὸ δημοτικὸν τῆς συνοικίας ἵνα τὰ ἐγγράψωσι εἰς τὸ ἰταλικὸν σχολεῖον, ἡ Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης ἵδρυεν ἀθορύβως προπαρασκευαστικὴν ἑλληνικὴν τάξιν διὰ τοὺς μικροὺς ἰταλοφώνους ἑβραιόπαιδας ἵνα μεταβαίνοντες ἀργότερα εἰς τὸ δημονικὸν ὠφεληθῶσι καλύτερον τῆς ἑλληνιστὶ παρεχομένης διδασκαλίας. Κατὰ τὴν 15 Ἰουλίου ἡ προπαρασκευαστικὴ τάξις ἔδωκε τὰς ἐξετάσεις της ἐνώπιον τοῦ κ. Καλὸ Ἀρχιρραβίνου Κερκύρας καὶ τῆς Κυρίας Καλὸ πτυχιούχου παιδαγωγοῦ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Σιγάλα, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ τέλος τῆς δοκιμασίας, ἐξέφρασε τὰ συγχαρητήριά του εἰς τὴν Κοινότητα τὸν Αἰδεσ. καὶ Καν Καλὸ καὶ τὴν ἀριστοῦχον δημοδιδάσκαλον Ἐριέτταν Σουλλάμ, διὰ τὸν ζῆλον καὶ τοὺς κόπους εἰς τὸ ἐπίμοχθον ἔργον

Μανθάνομεν μετ' ἀπορίας ὅτι τινὲς εἶχον ἐξαναστῆ κατὰ τῆς προπαρασκευαστικῆς αὐτῆς σχολῆς, τῆς ἑλληνικωτάτης τῆς Κοινότητος, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι χάριν συγχρωτισμοῦ οἱ Ἰσραηλῖται ὀφείλουν νὰ φοιτῶσι εἰς τὰ κοινὰ δημοτικὰ Σχολεῖα. Ὀφείλομεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τοὺς ἐλευθερόφρονας τούτους εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν συνείδησιν.... **τῶν ἄλλων**, ὅτι α) Εἰς τὴν Κέρκυραν ἐπιβάλλεται μία προπαρασκευαστικὴ σχολὴ διὰ τοὺς ἰταλοφώνους Ἰσραηλίτας, ἵνα τύχωσι **ἰδιαιτέρας** ἐπιμελείας καὶ δυνηθῶσι νὰ παραβληθῶσι βραδύτερον ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ μὲ τοὺς ἑλληνοφώνους συμμαθητάς των καὶ β) ὅτι εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς τά μέρη ὅπου τὰ σχολεῖα δὲν εἶναι laïques δηλαδὴ μόνον ἐγκυκλοπαιδικὰ χωρὶς θρησκείαν, ἕκαστον δόγμα ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἰδιαίτερα σχολεῖα στοιχειώδη, ἵνα συμμορφῶνται μὲ τὸ πνεῦμα τῶν νόμων τῶν χωρῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι δίδουν σημασίαν διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ πολίτου εἰς τὴν θρησκείαν. Τοῦτο κατεῖδε καὶ τὸ φιλελευθερώτατον ἑλληνικὸν Κράτος τὸ ὁποῖον ἀφ' ἑνὸς

ἵδρυσεν τὰ «ἰσραηλιτικὰ σχολεῖα Θεσσαλίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ δίδει βοήθημα 1200 δρ. ἐτησίως εἰς μόνας τὰς Κοινότητας αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἰσραηλιτικὸν σχολεῖον.»

Ἀναφορικῶς δὲ πρὸς τοὺς γονεῖς οἱ ὁποῖοι ἀπέσυραν τὰ κορίτσα των ἀπὸ τὸ δημοτικὸν διὰ τὸ ἰταλικὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἔτους, δὲν ἔπραξαν καλῶς καὶ δικαίως κατηγγέλθησαν.

Ἄδικον ἔχουν ὅμως, οἱ ἀπαιτοῦντες ἵνα οἱ ἑβραῖοι Κερκύρας ἀποσκορακίσωσι τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ὁμιλοῦν.

Ἀπ' ἐναντίας, ἐνῷ οἱ ἑβραῖοι Κερκύρας ἔχουν καθῆκον καὶ συμφέρον νὰ μάθουν οἷον τε τέλειον τὴν γλῶσσαν τῆς πατρίδος των, τὴν ἑλληνικήν, ἔχουν ἐπίσης καθῆκον νὰ μὴ λησμονοῦν γλῶσσαν ὑψίστης μορφωτικῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν εὐκόλως, οὖσαν μητρικήν, δύνανται νὰ διατηρῶσι, καὶ ὑπὸ πατριωτικὴν ἀκόμη ἔποψιν, διότι ὅσας γνώσεις καὶ γλώσσας ἠξεύρει κανεὶς περισσοτέρας, καὶ δὴ γλώσσας μεγάλης φιλολογικῆς σημασίας, τόσον ὠφελιμώτερος γίνεται εἰς τὴν πατρίδα του.

Φρονοῦμεν δὲ ἀδιστάκτως ὅτι ἐὰν οἱ Ἑλληνήσιοι ὑπῆρξαν ἀρτιώτεροι τὴν μόρφωσιν τῶν λοιπῶν ἑλλήνων, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἰταλομάθειάν των.

ΑΘΗΝΑΙ, Εἰς τὸν τρίτον ἀριθμὸν τῆς «Ἰσραηλ. Ἐπιθ.» ἐθίξαμεν τὸ ζήτημα τῆς ἀκουσίας ὅλως, γνωστῆς ἀδικίας ἡ ὁποία προσεγένετο εἰς τοὺς μεταπράτας παλαιῶν φορεμάτων, ὧν οἱ πλεῖστοι ἰσραηλῖται, διὰ τῆς κατὰ Κυριακὰς ἀπαγορευθείσης εἰσόδου αὐτῶν εἰς τὸ Δημοπρατήριον. Εἴμεθα εἰς θέσιν σήμερον, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἀμφεβάλλομεν ὅτι θὰ ἐγένετο, νὰ ἀναγγείλωμεν ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις ἐκείνη ἤρθη εὐθὺς ἅμα αἱ ἀρχαὶ ἀντελήφθησαν τὴν προσγενομένην ἀδικίαν.

Μᾶς γράφουν.

ΧΑΛΚΙΣ. Εἰς τὴν Κοινότητά μας ἔχομεν σιωνικὸν Σύλλογον ἀκμαῖον ἀριθμοῦννα περὶ τὰ 70 μέλη. Κατὰ τὰς τελευταίας ἀρχαιρεσίας ἐξελέγησαν, Μαρδοχαῖος Ι. Φριζῆς πρόεδρος, Βαρούχ Λ. Λεβῆς γραμματεύς, Μποχὼρ Κωστῆς ταμίας, Σύμβουλοι: Ἰωσᾶς Χαζάν, Χαὶμ Μόσκοβιτς, Ἀβραὰμ Ἠλ. Κρίσπης καὶ Ἰασὰκ Μ. Μαζαλτός.

Ἀντισυνταγματικὴ ἑρμηνεία Β. Διατάγ.

Μανθάνομεν εὐχαρίστως ὅτι ὁ δημοδιδάσκαλος Ἀβραὰμ Ἀλχανάτης ἐκέρδησε πρωτοδίκως τὴν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀγωγὴν διὰ τὴν παῦσιν του ὡς δημοδιδασκάλου τοῦ *ἰσραηλητικοῦ* σχολείου Λαρίσσης καθὸ.... ἰσραηλίτου. Ἐννοεῖται, οὐδεὶς ὑπουργὸς ἐν Ἑλλάδι ἔκαμε ποτὲ πρᾶξιν ἀντισημιτικήν. Πρόκειται μόνον περὶ κακῆς ἑρμηνείας τοῦ Β. Διατάγματος περὶ «ἰσραηλιτικῶν σχολείων». Τὸ Διάταγμα λέγει ὀρθότατα ὅτι τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα τοῦ ἑβραϊκοῦ δόγματος τὰ παραδίδει ἰσραηλίτης (ἐννοεῖται καὶ ἀλλοδαπὸς ἐὰν δὲν εὑρίσκεται ἡμεδαπὸς) καθὼς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ χριστιανικῆς θρησκείας θὰ ἔλεγε «χριστιανός». Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ μαθήματα περὶ ἀριθμητικῆς, γεωγραφίας' πραγματογνωσίας θὰ ἦτο γελοῖον νὰ ἔλεγε τὸ διάταγμα ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἐπίσης ἀποκλειστικῶς ἰσραηλίτης, ἀλλ' ὁρίζει ὅτι πρέπει νεῖναι «δημοδιδάσκαλος ἕλλην» δηλαδὴ παιδαγωγὸς κατέχων τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν· καὶ σωστότατα, ἀφ' οὗ τὸ κράτος ἔχει τόσα λαμπρὰ διδασκαλεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα συμφώνως πρὸς τὸ Σύνταγμα δύνανται νὰ φοιτῶσι μαθηταὶ ἀδιακρίτως θρησκεύματος καὶ δὴ ἰσραηλῖται.

Ποῖον μεσαιωνικὸν πνεῦμα ὑπηγόρευσε τὴν προσβλητικὴν δι' ὁλόκληρον φυλὴν καὶ διὰ τὸ φιλελεύθερον ἑλληνικὸν σύνταγμα ἑρμηνείαν, ὅτι «ὁ ἕλλην δημοδιδάσκαλος» τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος σημαίνει «χριστιανός» μὲ ἀποκλεισμὸν τοῦ Ἰσραηλίτου ἐνῷ ὁ «*ἕλλην δημοδιδάσκαλος*» ἐτέθη ὀρθότατα, ὄχι πρὸς ἀποκλεισμὸν ἀλλ' ἀπεναντίας πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ κύκλου τῶν δυναμένων νὰ διορισθῶσι, οὐχὶ μόνον ἰσραηλῖται δηλαδή, καθὼς διὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, ἀλλὰ καὶ χριστιανοὶ δηλαδὴ «ἕλληνες δημοδιδάσκαλοι»;

Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἑρμηνεία τοῦ «ἕλλην» διὰ «Χριστιανὸς» εἶναι αὐθαίρετος, προσβλητικὴ δι' ὅλην τὴν ἑβραϊκὴν φυλὴν καὶ τὸ φιλελεύθερον ἑλληνικὸν σύνταγμα» τί νὰ εἴπωμεν διὰ τὸ ἄλλο ἐπιχείρημα τὸ ὡς στήριγμα τῆς ἑρμηνείας ὅτι ὁ διδάσκων ἀριθμητικήν, γεωγραφίαν, γυμναστικήν, κτλ. ὀφείλει νὰ εἶναι χριστιανός, διότι τὸ διάταγμα ὁρίζει ὅτι τὴν Κυριακὴν δὲν θὰ ἐργασθῇ; Καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ὁρίζῃ τὸ διάταγμα ἄλλως, ὄχι μόνον διότι κατὰ 998 τοῖς 1000 κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ ἕλλην δημοδιδάσκαλος θὰ ἦτο χριστιανὸς ἀλλὰ καὶ διότι ἑβραῖος ὢν δὲν θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι *ἕλλην* δημόσιος ὑπάλληλος δικαιούμενος εἰς τὴν Κυριακὴν ἀργίαν;

Ἐὰν τὸ διάταγμα ἐπιδέχεται ἑρμηνείας εἶναι ἡ κατωτέρω ἡ συμφωνοῦσα μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ριζοσπάστου διατάσσαντος ὑπουργοὺ Λομβάρδου καὶ τοῦ προσυπογράψαντος πρωθυπουργοῦ, τοῦ μεγάλου ἀγγλοτραφοῦς Τρικούπη (σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουν 3 ὑπουργοὶ ἑβραῖοι) μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ Συντάγματος καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος:

Ὁ Νομοθέτης δηλ. ἐπιτρέψας ἵνα ὁ διδάσκων ἑβραϊκὴν καὶ ἑβραϊκὸν δόγμα εἶναι ἁπλούστατα ἰσραηλίτης οἱασδήποτε ἐθνότητος (εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Κράτους διορίζονται ἀλλοδαποὶ διδάσκαλοι ξένων γλωσσῶν) προκειμένου περὶ τοῦ γενικοῦ προγράμματος ἀπαιτεῖ ὁ διδάσκαλος νὰ εἶναι παιδαγωγὸς κατέχων τὴν ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν. Ὅθεν ὄχι μόνον ὁ «ἕλλην» δὲν δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ «χριστιανὸς» ἀλλ' αὐτὸ τὸ διάταγμα ἀποφεύγων τὴν λέξιν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐφέρετο ἐξ εἰρμοῦ ἰδεῶν καὶ ἀντιπαραβολὴν τοῦ *ἰσραηλίτου*, ἀποκλείει τοιαύτην ἑρμηνείαν.

ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ ΜΑΣ

— Ὁ ἰατρὸς κ. Ἰωσὴφ Μπατῖνος ἐκ Κερκύρας ἔγινε τὸ πρῶτον πατὴρ ὡραίου κορασίου. Οἱ φίλοι συγχαίρονται.

— Ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν κ. Κωνσταντῖνος ἀνεχώρησε διὰ Λουτράκι.

— Διῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν μεταβαίνων εἰς Ἀμερικὴν ὁ φίλος κ. Δαβὶδ Ἄγγελος ἐκ Λαρίσσης τελειόφοιτος τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Ἀϊδινίου.

— Ἐπέστρεψεν εἰς Βόλον ἐκ Γερμανίας ἔνθερμος πλέον σιωνιστὴς ὁ ἀνώτερος ὑπάλληλος τῶν Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας φίλτατος κ. Δ. Καλαμάρος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κ. Φ. *Χαλκίδα*. Καλὸ ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπίκαιρον.— Κ. Μ. Ἀμπόαφ. *Ἀλεξάνδρειαν*. Τὰ φύλλα ἐστάλησαν.... «*Εἰς μίαν δεσποινίδα ποῦ δὲν ἔχει καιρὸν νὰ διαβάζῃ ἐφημερίδες γιατὶ ἑτοιμάζει τὸ προικιό της*» Δὲν σᾶς κατηγορῶ· ἐννοῶ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασίν σας. Ἀλλὰ νομίζετε ὅτι ἐὰν προσθέσετε εἰς τὸ προικιό σας μίαν ἑβραϊκὴν ἐφημερίδα θὰ δυσαρεστηθῇ ὁ μνηστήρ σας; Δὲν θὰ εἶναι τοῦτο ἐχέγγυον ὅτι ἐνδιαφερομένη διὰ τὰ ἑβραϊκὰ πράγματα, θὰ εἶσθε μία νοικοκυρὰ ἐξ ἐκείνων ποῦ ἦσαν ἡ δόξα τοῦ ἔθνους μας εἰς τὸ παρελθόν;... Κον Χ. Ἀλ. Λαρ. Εὐχριστῶ διὰ τοὺς νέους συνδρομητάς.— Κον Δ. Φ. Βόλον. Εὐχαριστοῦμεν. — Κον Π.Β.Κ. Εὐχαριστῶ. Παρακαλοῦμεν ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ σπεύσετε.—Κον Ι. Ρ. Λ. Καλάμας. Ἐλάβετε τὰ προηγούμενα φύλλα; — Mrs. Schwab, Paris. Kaminka, Vienne. Schörr, Lemberg. Hazefirach, Varsovie. Reçu Merci. Κον Β. Βελ. Γένουα. Ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Κ. Σ. Σ. Χαν. Πρέβεζα. Ἡ ἐπιστολὴ δὲν περιεῖχε τίποτε ἐσωκλείστως. Κ. Αθ. Δαν. Κωνστ. Ἐστάλησαν καὶ ἐνταῦθα καὶ εἰς Βεϋρούτ. Κ. Σ. Ι. Κ. Τρίκ. Ἐλήφθη ἐπιστολὴ εὐχαριστοῦμεν δι' αἰσθήματα. — Κ. Ι. Σ. Λ. Κάϊρον. Εὐχαριστοῦμεν δι' ἐνδιαφέρον. Ἐπιδοκιμάζομεν ἰδέας σας. Θὰ δημοσιεύσωμεν.

ΕΛΑΒΟΜΕΝ ΤΑ ΕΞΗΣ ΒΙΒΛΙΑ

Διονυσίου Λάτα. Ἅπαντα, τόμος Ι.
Ν. Παπαγιαννοπούλου. Ἑβραϊκὴ Γραμματική.
Alliance Israélite Universelle. Bulletin 1911.
Δρ. Α. Kaminka. Ζακοράκη. Ἑβραϊκὰ ποιήματα.
Καρδαμάτη. Μελέτη περὶ ἐλονοσίας.
Σάββα καὶ Καρδαμάτη. Ἡ ἐλονοσία ἐν Ἑλλάδι.
Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου.

Ἡ Βιβλιογραφία εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Ἕνεκεν περιοδείας τοῦ συντάκτου ἐβράδυνεν ἡ ἔκδοσις τοῦ φύλλου τοῦ Ἰουλίου. Τὸ φύλλον τοῦ Αὐγούστου θὰ ἐκδοθῇ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ μηνός.

***ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΕΩΝΗ** ἐκ τῶν τελειοτέρων τῆς Πρωτευούσης ἔχει προμηθευθῇ καὶ ἑβραϊκὰ στοιχεῖα. Ζητεῖ ὡς μαθητευόμενον ἰσραηλιτόπαιδα γνωρίζοντα ἑβραϊκὴν ἀνάγνωσιν.*

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον
Δρχ. 60,000,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

Ἐν **Ἑλλάδι** : Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρῳ Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλῳ, Λαρίσσῃ, Ἀγρινίῳ καὶ Καρδίτσῃ.

Ἐν **Κρήτῃ** : Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.

Ἐν **Τουρκίᾳ** : Ἐν Κων(πόλει, (Ὑποκατάστημα ἐν Γαλατᾷ μετὰ Πραχτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμισῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Πάφρᾳ, Σμύρνῃ, Χίῳ, Μερσίνῃ, Ἀδάνοις, Ταρσῷ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Καβάλλᾳ, Ξάνθῃ, Δεδεαγάτς καὶ Ἰωαννίνοις.

Ἐν **Αἰγύπτῳ** : Ἐν Ἀλνξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Midan), Καΐρῳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Mousky), Ζαγαζικίῳ, Μανσούρᾳ, Μιτ-Γκάμερ, Τάντᾳ καὶ Μπενὶ-Σουέφ.

Ἐν **Λονδίνῳ**, (No. 22 Fenchurch Street), ἐν **Ἀμβούργῳ** (Domhof, Mönckebergstrasse 18), ἐν **Λεμησσῷ** (Κύπρου), ἐν **Λιμένι-Βαθέος** (Σάμου), ἐν **Χαρτοὺμ** καὶ ἐν **Λιμένι-Σουδάν** (Σουδάν).

Διοικητικὸν Συμβούλιον

Σ. Φραγκιάδης, Πρόεδρος, Ἰω. Μπότασης, Ἀντιπρόεδρος. Κ. Βερούγκ Ε. Ἐμπειρίκος, Ε. Εὐγενίδης, Δ. Ζαρίφης, Ι Ἡλιάσκος, Δ. Ε. Ἡλιόπουλος, Ζ. Κ. Μάτσας, Ἐμμ. Α. Μπενάκης, Βαρῶνος Δε Νεφλίζ, Ἐμμ. Ροδοκανάκης, Μαρκήσιος Δε Ρεβερσώ, Μιχ, Σαλβάγος Διον. Στεφάνου.

Ὁ Γενικὸ, Διευθυντὴς
Ζ. Κ. Μάτσας

Διεύθυνσις Τηλεγραφική
***Ἀθηναϊκὴ* Athenocles**

Ἡ **Τράπεζα Ἀθηνῶν** ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζιτικὴν ἐργασίαν, ἤτοι : Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἴδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ. Ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς, Ἐκδίδει ἐπιταγάς, πιστωτικὰς ἐπιστολὰς καὶ τηλεγραφικὰς, ἐντολὰς πληρωμῶν ἔν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, Ἀνοίγει τρέχοντας λ)σμοὺς ἠγγυημένους, Δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκοὺς διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ **Τράπεζα Ἀθηνῶν** δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκούς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἶναι ἀποδοτέαι εἰς ὁ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπέζης ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν της. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου ἑκάστου ἔτους. Ταμιευτήριον μὲ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην.